

ÉLELETÜNK

IXL. évf. 1. szám (39. Jg. Nr. 1)

Az európai magyar katolikusok lapja

2007. január

AZ ELVÁNDORLÓ CSALÁD

XVI. Benedek pápa üzenete az Elvándorló és Menekültek 93. Világnapjára (január 14.)

Kedves Testvérek! A közelgő Elvándorlók és Menekültek Világnapja alkalmából, a Názáreti Szent Családra, a családok ikonjára emlékeztetve, arra szeretnénk meghívni benneteket, hogy gondolkodjatok el az elvándorló családok helyzetéről. Máté evangélista beszámol arról, hogy József nem sokkal Jézus születése után arra kényszerült, hogy Heródes király üldözése elől, a Gyermekkel és Anyjával, éjszakanak idején elmeneküljön Egyiptomba. Ezt az evangéliumi szakaszt elemezve írta 1952-ben tisztelt elődöm, Isten szolgája, XII. Piusz pápa: „A száműzésben lévő Názáreti Család - Jézus, Mária és József, aki egy gonosz király haragja elől vándorolt ki Egyiptomba és keresett ott menedéket - modellje, előképe és támasza mindazoknak az akármilyen korú és származású emigránsoknak, zarándokoknak, a bármilyen helyzetben élő menekülteknek, akik arra kényszerültek, hogy az üldözés vagy nyomor miatt elhagyják saját hazájukat, szeretett rokonaikat, szomszédaikat, barátait, és idegen országba távozzanak”. Az egyiptomi száműzésbe kényszerült názáreti család drámájában felismerjük minden elvándorlót, főleg a menekülteket, a száműzötteket és a kitelepítetteket, a menedéket kérők, az üldözötteket - fájdalmas helyzetét. Elismerjük abban az összes elvándorló család nehézségét, nélkülözését, megaláztatását, szorongatottságát éppúgy, mint a migránsok, a menekültek és az azülsők sok millióinak törekvését. A názáreti család, a minden emberi család szívében őrzött Istenképmást tükrözi, még akkor is, ha ezt az emigráció elcsúfította vagy elhomályosította.

Az Elvándorlók és Menekültek következő Világnapjának témája - „az elvándorló család” - folytatja az 1980-as, 1986-os és 1993-as világnapok témáit és újabb hangsúlyozni kívánja az egyház elkötelezettségét nem csak az elvándorló egyén, hanem ennek családjá, az élet kultúrájának helye és forrása, az integráció tényezője iránt is. Az elvándorlók családjá számos nehézséggel küzd. Az elvándorló családtagok közötti távolság és a kapcsolatok hiányozása gyakran okozza az eredeti családi kötelek felbomlását. Új kapcsolatok jönnek létre, új érzelmek születnek; a távolság és a magány kemény próbája következtében sokan megfedelkeznek a múlttól és saját kötelességeikről. Ha a bevándorló család számára nem biztosítják a társadalmi beilleszkedés és részvétel valódi lehetőségét, akkor nehezen képzelhető el annak harmonikus fejlődése. A 2003. július 1-én életbe lépett és a vándormunkások és családtagjaink jogainak védelmére megkötött nemzetközi egyezmény által részeseiük védelemben a vándorló munkások és munkásnők, illetve a hozzájuk tartozó családtagok. Ez azt jelenti, hogy a család értékét ismerjük el az immár társadalmaink strukturális jelenségévé váló emigrációra vonatkozóan is. Az egyház

(Folytatás az 5. oldalon)

AZ EGYSÉG REMÉNYÉBEN

Törökországi látogatása során Isztambulban, a Szent György-székesegyházban november 30-án került sor XVI. Benedek pápa és I. Bartolomaiosz ökumenikus pátriárka találkozására. Üdvözlő szavaiban I. Bartolomaiosz pátriárka emlékeztetett arra a fontos szerepre, amelyet a Boszporusz partján elterülő város, Konstantinápoly, a mai Isztambul az egyháztörténetben játszott. Itt alapított egyházat András apostol, itt voltak az egyetemes zsinatok. A pápának és az ökumenikus pátriárkának törekednie kell az egység megerősítésére - mondta Bartolomaiosz.

A Szentatya üdvözlő szavaiban a találkozó ökumenikus jelentőségét hangsúlyozta. Bátor és példaértékű döntésnek nevezte azt, hogy 1965-ben VI. Pál pápa és I. Athenagorasz konstantinápolyi pátriárka a konstantinápolyi Szent György-székesegyházban, illetve a római Szent Péter székesegyházban egyidejűleg feloldotta az 1054-es kölcsönös anatómiát. Ez idő óta Róma és Konstantinápoly viszonya a kölcsönös szeretet alapján áll - mondta a Szentatya.

Benedek pápa kiemelte: Törökország történelme szorosan összefügg a kereszténység történelmével is, hiszen földjén az apostolok kora óta számos egyháztanító, szent és mártír élt. A pápa megemlékezett a Szent György és Arany-szajú Szent Jánost, akiket a katolikus és az ortodox egyház egyaránt szentként és egyháztanítóként tisztel. Utalt arra, hogy

(Folytatás a 3. oldalon)

EGYÜTT A MEGÚJULÁS ÚTJÁN

A külföldi magyar lelkipásztori szolgálat ideiglenes koordinátorának karácsonyi körlevele a külföldön élő magyar, illetve magyarul beszélő Papokhoz és Hívekhez

Főtisztelendő Pastestvérek! Kedves Magyar Testvéreim!

1. - A nemzeti egység és megújulás útján. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia kezdeményezésére az elmúlt év során a világ hívó magyarsága hatalmas imakoncertben egyesült, egy nemzetként engesztelte és kérte Istent, hogy mentse meg nagy bajokkal küzdő népünket. A nagy kórusból nem hiányozhattak a világban szétszórta élő magyarok sem: a világ minden sarkában együtt imádkoztunk Kárpát-medencében élő testvéreinkkel népünk megújulásáért Krisztusban.

Bármilyen távol is élünk hazánktól, szívünk a Kárpát-medencében, a Duna-Tisza táján dobog, érezzük, hogy összetartozunk, az idegenben is Szent István király népe vagyunk, hozzá kötődünk és az ő örökségét ápoljuk, hazánk sorsában osztozunk. Ma ezt különösen is átéljük, tapasztaljuk: az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján világszer-

DR. ERDŐ PÉTER bíboros

JÖVŐNK ÉRDEKÉBEN

A nemzet lelki megújulásáért hirdetett imaév lezárása

Kedves Testvérek! A 2006. évre Püspöki Konferenciánk imaévet hirdetett a nemzet lelki megújulásáért. Nagy jubileumok éve volt ez: a nándorfehérvári győzelem 550., valamint az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója. Azért imádkoztunk ebben az évben, mert úgy éreztük, hogy „nemzetünk nagyon nagy bajban van, csak Isten irgalma menthet meg minket”. A bajok gyökerét a lélek sebeiben láttuk, az egyéni és közösségi lelkiület torzulásaiban, az összetartás hiányában, a csüggedésben, a reménytelenségben, az önzésben, de a jövőért felelősséget vállalni nem tudó, csak a pillanatnak élő szétszórtságban is.

Részt vehettünk ennek az évnek a nagy lelki eseményein. Rendszeresen véghezvittük az engesztelő imádságot nemzetünkért. Január 15-én a Szent Margit tiszteletére rendezett engesztelő szentmisével kezdtük az évet, annak a nagy magyar szentnek a közbenjárását kérve, aki imádságát és szenvedését ajánlotta fel azért, hogy az ország lakói és vezetői, az akkori királyi család tagjai megbékéljenek egymással. A tavasz folyamán nagy örömmel tapasztaltuk, hogy egész imamezőnk megmozdult ki nemzetünkért határainkon innen, a szomszédos országokban és szerte a nagyvilágban. (Sokaktól, püspöktestvérektől, papoktól, imádkozó közösségektől és egyénektől kaptunk hírt az imaévhez való csatlakozásról. Orosch János püspök úr vezetésével a szlovákiai magyar pápáság és hívek ünnepelesen is csatlakoztak az imaévhez, de hasonlóképpen a nagybecskerekai, a szabadvai, a kassai, a rozsnói egyházmegyékből és egész Erdélyből is érkeztek a testvéri szeretet és az imádság üzenetei. A csiksomlyói nagybúcsúban pedig a jelenlévők sokasága csatlakozott Jakubinyi György érsek úr vezetésével a közös imához. És érkeztek az üzenetek Nyugat-Európából, de a tengerentúlról is.) Mindez kifejezte az egész magyar katolikus

közösség összetartását és aggódo szeretetét nemzetünk iránt, tanúságot tett arról, hogy él bennünk a bizalom az isteni Gondviselésben és a Magyarok Nagyszombatjának pártfogásában. Különleges fény sugarú volt számos protestáns testvérünk részvétele a népünkért való imában, továbbá a szomszédos országokban élő számos szlovák és más nemzetiségű katolikus ószinte szeretetből fakadó csatlakozása is.

A Szűzanya a gyermek Jézussal és a napkeleti bölcsekkel, Joh. Frz. I (?...), ca. 1715. Alte Sendlinger Kirche, München. Fotó: Thomas Geisberg

Az engesztelés egyben a kiengesztelődés gondolatát is hordozta. A II. Alexij moszkvai pátriárkával történt levélváltás kifejezte, hogy 1956. fájdalmas emléke, mely már évekkel ezelőtt bocsánatkérő szavakra ösztönözte az orosz nép és az orosz ortodox egyház vezetőit, nem teheti keserűvé örökre a légkört egész népek és főleg keresztény emberek között.

Június 10-11-én magyarországi és szlovákiai hívek sokaságával tartottunk imaévi zarándoklatot a Sandomier-i egyházmegye híres Szent Kereszt kolostorában, melynek 1000 éves évfordulóját a lengyel hívők tízezreivel együtt ünnepeltük. (Ez a lengyel nemzeti kegyhely a hagyomány szerint Szent Imre hercegtől kapta ajándékba azt a Szent Kereszt ereklyét, melynek tiszteletére a zarándokok évről évre egybegyűlnek.) Ebben a kegytemplomban nemzeti oltárt áldhatunk meg, Szent Imre oltárt, mely ezentúl a „magyar oltár” nevet is viseli.

Különösen szép alkalom volt a szlovák és a magyar püspöki konferencia tagjainak esztergomi találkozója és közös szentmiséje Szent Péter és Pál apostolok ünnepén. A német és lengyel püspökök évtizedekkel ezelőtti bátor kiengesztelődésének példáját követve írhattuk alá a testvéri szolidaritás és megbékélés leveleit a bazilika főoltárán. Hogy milyen időszerű volt ez a szimbolikus cselekedet, azt mutatja, hogy az északi szomszédágunkban előfordult magyarellenes események szlovák püspöktestvéreink határozott bíráló szavait váltották ki, majd a kiengesztelődést munkáló találkozókhoz vezettek a két ország köztársasági elnöke között

(Folytatás a 3. oldalon)

**BOLDOG ÚJ ÉVET
KÍVÁN OLVASÓINK
AZ ÉLETÜNK**

LENNE EGY KÉRDÉSEM...

Féltük-e az egyházat?

Az Újév beköszöntö az áthatatlanul az előretételek, a jövőben firkálásnak az időszak: mindenki szeretné tudni, mit hoz a következő év. Bennünk, katolikusokat természetesen érdekel az is, milyenné alakul egyházunk a rendszerváltás óta, és milyenek kilátásai a következő év, évek során.

Kapóra jött egy Rajna-vidéki olvasónk levele, aki „pesti egyházi körből”, enyhén szólva, erősen kritikus véleményét halotta a magyar katolikus egyház jelen helyzetéről. A levelet szinte teljes egészében az alábbiakban közöljük:

„Általán magyra becsült pesti egyházi körből, nem kis meglepetésemre azt hallottam, hogy 'alszik a magyar Egyház, szinte zavaró a horkolása'. Ezt a plakatív mondatot differenciáltabban következőképpen fejezték ki:

- Papi, szerzetesi hivatások veszélyesen csökkennek. Az, hogy máshol is így van, nem vigasz. Nálunk még rátesz az is, hogy nincs is kísérletetés sem a hivatások felkutatására és vonzóvá tételére. A meglévő klérus tagjai előregedtek, túlterheltek.

- A média terén az Egyház lemaradt. Olyan gyenge az infrastruktúra, hogy nem tartathat lépést a világ fiainak igényeivel.

- A hitoktatás gyengébb létszámú, mint a kommunizmus alatt volt. A felnőttek és távolállók megnyerésére sem történik semmi konkrét kezdeményezés. Nincsen egy-egy hitkönyv egész Magyarországon.

- Erdő Péter bíboros már szinte világszerte ismert. Ő egyedül... Egy fecske... Mindez valóban nem tűnik biztatónak, még akkor sem, ha figyelembe vesszük, hogy a kommunizmusban (és minden diktatúrában) az a legrosszabb, ami utána következik. Ha már egyszer így van, lehet ez ellen valamit tenni?”

Miklós atya válasza:

Mielőtt a feltett kérdésre részletesen válaszolnék, legyen szabad előrebocsátanom, hogy 1990. és 2000. között jóformán minden hónapban legalább egy hetet Budapestent töltöttem, amikor is a Magyar Püspöki Kar megbízásából újra szerveztem az 1945-ben szovjet nyomásra megszüntetett Magyar Karitást. Ebből kifolyólag meglehetősen szoros kapcsolatban álltam a főpásztorokkal, valamint a Magyar Katolikus Egyház életében jelentős szerepet játszó egyházi és világi személyiségekkel, de azóta is nyomon követem az eseményeket. Tisztaban vagyok tehát azokkal a problémákkal, amelyek a rendszerváltás óta az egyházi vezetést foglalkoztatják, köztük a levélben felsoroltakkal. Ezek ismeretében tévesnek, és a tárgyilagosságot nélkülözőnek tartok egy olyan sommás ítéletet, amely szerint „alszik a magyar egyház”. Nem azzal segítünk egy nehéz helyzet megoldásában, ha palcát törünk, ha többé-kevésbé szellemes kritikával intézzük el az ügyet, hanem, ha igyekszünk megérteni az összefüggéseket, felkutatni és elemezni a problémák okait.

Túlsgósan egyszerű és meghamisítja a valóságot, ha valamiért, ami súlyos, általánosítva és névtelenül „az Egyházat” tesszük felelőssé.

Kísért a múlt

1989 novemberében, a Szabad Európa Rádió katolikus egyházi adásainak szerkesztőjeként, interjú készíttettem Bécsben az akkori pannonhalmi főpapával, Szenny Andrásal a katolikus egyház helyzetéről Magyarországon, tekintettel az abban az időben érezhető enyhülésre a kormány egyházpolitikájában. Miután végigpöszáltuk az egyházi élet különböző területeit, feltettem a kérdést: „Mennyi időre lesz szüksége az Egyháznak, hogy helyzete normalizálódjék?” A főpap úr, utalva a kommunista rezsim alatt elszenvedett rombolás 40 esztendőjére és arra, hogy az újjáépítés mindig több időt vesz igénybe, azt mondta: „Hatvan esztendő.” Megrókönyödésemet látva, megmagyarázta: két generáció nőtt

fel egy olyan rendszerben, amelynek nem sikerült ugyan a magyarságot ateistává alakítani, de mindenesetre sikerült Istent, vallást nagymértékben kikapcsolni az életéből, gondolatvilágából, erkölcsi magatartásból egyaránt. Ennek rendbetétele legalább három generációba telik, mivel minden generáció - akarva-akaratlanul - legalább nyomokban magán viseli az előző hatását. A kommunista „csökevényektől” való megszabadulás és a 40 év következményeinek kiheverése is hosszú folyamat lesz. Mindezt figyelembe kell venni, amikor - 15 évvel a rendszerváltás után - kritikusan vizsgáljuk, amit az Egyház ez idő alatt elért, illetve nem ért el. De végülük sorra az említett három területet.

Papi utánpótlás

A politikai változásokat követően egyszerűen megnőtt a papi és szerzetesi hivatások száma. Mindazok, akik annak előtte akár az ÁÉH „jóvóltából” nem kerülhettek szemérembe, akár nem léphettek szerzetbe, mert ezeket feloszlatták, most egyszerűen éltek a lehetőséggel. Persze világos volt, hogy nem tartós jelenségről van szó. A vallásos nevelés hiánya következtében a papi és szerzetesi hivatások újra csökkennek, és még nem sikerült a hivatásápolás révén elérni, hogy az újimisek száma kiegyenlítse az elhalálozottakat. Ma évente az országban mintegy 100 papot szentelnek, de a kétszereére lenne szükség a papság létszámának megtartására. Természetes, hogy minden egyházmegyében vannak hivatásébresztő kezdeményezések, de amíg az ifjúság jelentős hányada az Egyház számára nem elérhető, még a hitoktatás keresztül sem, és az Egyházat főleg idősek képviselik, akik nem jelentenek elég vonzóerőt, addig nem igen lehet számítani lényeges változásra. Ehhez járul, hogy a nagyseledek, amelyekből a hivatások jelentős hányada rekrutálódott, ma a társadalom töredékére korlátozódnak. A paphiány következménye, hogy egy-egy pap, nem egyszer 6-7 plébániát kell, hogy ellásson, miséző gépként alig tud egy óránál többet rászánni egy-egy falu lelkipásztori ellátására. Márpedig a hivatásébresztés megköveteli az érdeklődő és a lelkipásztor közti személyes kapcsolatot. Ha egy pap erre nem tud időt szakítani, aligha ébred hivatás. A papi és szerzetesi utánpótlás problémájának megoldására nincs patent-recept. Minden papi vagy szerzetesi hivatás a természetes és a természetfeletti, az adottságok, a körülmények és a kegyelem együttműködésének eredménye.

Nem vigasz, hogy a gazdaságilag és technikailag fejlett nyugati országokban a helyzet még a miénknel is rosszabb. Ott is hiányzik a természetes alap és a lelki nyitottság, amire a kegyelem építhető. Csak a „harmadik világ” országai vannak probléma az utánpótlással, mert ott a természetes alapokat még nem sikerült tönkreszilyítani. Ha az emberiség ráébred, hogy a vallás és a haladás nem ellentéte egymásnak, hanem kiegészítik egymást, ha belátja, hogy az élet Istent nélkül zsákutca, mert „az ember csak Istennel együtt 'ember'” (P. Delp), akkor a hivatások kérdése is megoldódik - nálunk is.

Az Egyház és a média

Nemcsak hazánkra áll, hogy az Egyház a média terén lemaradt. Nálunk ez a lemaradás szoros kapcsolatban áll a 2. világháború után előállt politikai helyzettel, amikor is szovjet nyomásra az Egyházat megfosztották attól a lehetőségtől, hogy a napi sajtóban hallassa hangját: két, a Katolikus Sajtó Vállalat kiadásában közel két évtizeden át megjelenő napilapját - a Nemzeti Újságot és az Új Nemzedéket - megszüntették. Egyetlen hetilap, a hosszú ideig cenzúrázott „Új Ember” volt sokáig a hat és fél milliós katolicizmus országos orgánuma, a papírhányra való hivatkozással, nevésgesen alacsony példányszámmal.

Hogy lehetett volna-e a 90-es években ezen változtatni, nem könnyű megállapítani. Egy nagyobb vállalkozásba fogáshoz mindenesetre hiányoztak az anyagiak. Egyébként nagyrészt evvel magyarázható, hogy a magyar sajtó egyetlen nem baloldali-liberális napilappal rendelkezik: a külföldi tőke csak ilyen irányzatú sajtóba volt hajlandó befektetni. Hasonló a helyzet a rádió-adások terén is. Jó ideig „kegy” volt, hogy az állami rádióban időnként megszólalhatott egy-egy alaposan „sterilizált” vallásos adás. Persze a rendszerváltás után az egyházi jellegű adások gyarapodtak, de sem az adások időpontját, sem azok terjedelmét illetően, elég ritkán felelt meg az egyház(ak)nak kijáró követelményeknek. Ezért merült fel - hamarosan a rendszerváltás után - egy ökumenikus rádió terve, majd valósult meg néhány éve a Katolikus Rádió és Miskolcon a Szent István Rádió. A késedelmet anyagi problémák indokolják.

A Magyar Katolikus Egyház igenis felismerte a média jelentőségét az evangéliázati területén. Hogy „nem tart lépést a világ fiainak igényeivel”, a 40 év során kialakult helyzetre vezethető vissza. A „hallgatás egyháza” még tovább is hallgatásra kényszerült. Szó sincs alvásról, vagy pláne horkolásról.

Hitoktatás

Ha valaki azt állítja, hogy a hitoktatás „gyengébb létszámú, mint a kommunizmus alatt volt”, az teljesen téves információk áldozata. Az Országos Hitoktatási Bizottság rendelkezésünkre bocsátotta dr. Thoraday Attila, a Szent Gellért Egyházmegyei központi Papnevelő Intézet rektorának és a Szegedi Hittudományi Főiskola tudományos és oktatói rektor-helyettesének a *Communio* c. hittudományi folyóirat következő számában megjelenő cikkét: „Hitoktatás a számok tükrében (Az elmúlt másfél évtized mérlege)”. A szerző bámulatos alaposággal elemzi az ország valamennyi egyházmegyéjéből, a Katolikus Egyház által fenntartott 180 iskolai intézményből, valamint az önkormányzati iskolákból és a plébániai hitoktatás számadataiból nyert helyzetképet.

Anélkül, hogy a tanulmány részletes adataira kitérnék, megállapítható, hogy a hitoktatásban résztvevő iskoláskorúak száma (katolikusok és más felekezetiek együtt) a rendszerváltás óta háromszorosára emelkedett. Változatlanul nehéz a helyzet a nem egyházi fenntartású középiskolákban, ahol a fakultatív hitoktatásban résztvevők az iskolásoknak alig 10%-át teszik ki, míg az összes hitoktatásban résztvevő iskolás, az iskoláskorú magyar népességnek 31%-át éri el.

Nem állja meg a helyét az az állítás sem, miszerint „a felnőttek és távolállók megnyerésére semmi konkrét kezdeményezés nem történik”. Az ellenkezője az igaz: nyitottság minden plébánián létezik a katekumenek oktatására, amely a felnőttek lelki képzését szolgálja, és ez folytatódik az Egyházba való felvétel - keresztség, bérmlás, első áldozás - után is. Ez a képzés nyitva áll érdeklődők és olyanok számára, akik vallási ismereteiket szeretnék frissíteni, vagy kiegészíteni.

Részben téves az az állítás is, hogy „nincs egy-egy hitkönyv egész Magyarországon”. A Püspöki Kar által megbízott szakemberek már jó ideje dolgoznak egy-egy hitkönyv sorozaton, amely belátható időn belül elkészül. Ezt az információt kaptuk az Országos Hitoktatási Bizottságtól.

*

Mindent összevéve, semmi okunk annak feltételezésére, hogy a „magyar Egyház alszik, hogy horkolása szinte zavaró”. Ellenkezőleg: a magyar egyházi élet az elmúlt 15 esztendő során hatalmas fejlődésen ment keresztül, mindazon nehézségek ellenére, amelyekről beszéltünk. Bizhatunk abban, hogy nem lesz szükség 60 esztendőre, hogy a magyar Egyház helyzete normalizálódjék. Ha a hívó magyarság támogatja papjai munkáját, akkor biztosra vehetjük, hogy Magyarországot Pátrónája sem feledkezik el rólunk.

Frank Miklós

IMASZÁNDÉKOK

Januárra

I.

Imádkozunk, hogy korunkban, amelyet sajnos az erőszak nem korszakú epizódja jellemez, az Egyház pástorai továbbra is jelezzék minden embernek a béke és a népek közötti egyetértés útját.

Az Imaapostolság e havi szándékait már XVI. Benedek hagyta jóvá pápasága első útvégre. És az egy évvel ezelőtti békenapra küldött üzenetének gondolataival világíthatjuk meg a mostani általános szándékokat.

Olyan isteni adomány a béke, amely minden szinten a legnagyobb felelősség gyakorlását kívánja meg: az emberi történelmet hozzáalakítjuk az isteni világrendhez igazságban, igazságosságban, szabadságban, szeretetben. Ha nincs meg a hűség az árfogó világhoz, ha nem tiszteljük a pápészednek azt a „nyelvet”, amely az emberi szívbe beleír egyetemes mórálissal azonos, ha akadályozzuk vagy letagadjuk a személy teljes kibontakozását és alapvető jogainak védelmét, ha számtalan ember kényszerül eltérni elviselhetetlen igazságtalanságokat és méltánytalanságokat, hogyan remélhetnénk, hogy megvalósul a béke álma? Ez a kérdés formájában felvázolt rövid eszmélés pontosan rámutat a megvalósítandó értékekre és a megvalósítás makacsul kemény akadályaira.

A Bibliát a kezdetektől a végéig átjárja a béke legfőbb akadályának személyes lény. A teremtés-elbeszélésben egy sziszegő kígyó vezető félre az első emberpárt; Jézus az ördög atyáról kijelenti, hogy „hazug és a hazugság atyja”; a világ vége felé szóló látomásban Jézus ütelet mond: ki innen „mindenkivel, aki a hazugságot szereti és cselekszi”. A legutóbbi század történelme tragikusan illusztrálja alapvető igazságot makacsul tagadó eszmék, téves ideológiai és politikai rendszerek mérhetően kártévölő kihasználásban, pusztításban, gyilkolásban; és ami történt, az ma is folyik.

Egyetemes igazság a béke igazsága, egyetemesek a kihívásai, a követelményei is: őszinte és termékeny kapcsolatok, áttetszőség a másokkal folytatott tárgyalásban, becsület hűség adott szavunkhoz. Keresztény tátlaban: hasonlítani Krisztushoz, „aki bünt nem cselekedett, és álnokságot sem találtak szájában”.

Összefoglalva: A béke őszinte és hatékony keresésének kemény feltétele az, hogy magunk mögött hagyjuk az erőszak és hazugság uralmát, és közös emberi sorsunk és rendeltetésünk igazságát állítsuk a középpontba. Krisztus Egyházának és nevezetesen az Egyház pástorainak olyan világszemléletet és olyan tanúságtételi képességet és küldetés adatot, amelyek kibontakozásától nem csekély mértékben függ az, hogy a népek az egyetértés meg a béke útján járjanak. Mi, keresztények, valamennyien életünket és imáinkat szenteljük arra, hogy pástoraink bátor, vonzó, hatékony útmutatói legyenek a népeknek.

II.

Imádkozunk, hogy az Egyház Afrikában egyre hitelesebb tanúja legyen Krisztus örömhírénél, és minden nemzet körében elkötelezze magát arra, hogy előmozdítsa a kiengesztelődést és a békét.

Életérzését, helyzetét, problémáit, sikereit, örömeit tekintve fekete Afrika talán az a világrész, az óceániai szigetvilággal együtt), amely tőlünk a legmesszebb áll. Legkevésbé tartozik hozzánk, „Nyugathoz”, még Ázsiánál is kevésbé.

Helyzete nem ismeretlen számunkra, és ez megkönnyíti, hogy érzelmileg is közeljünk hozzá. Az afrikaiak szenvedéseinek néhány jellemző tényezője: meglehetősen általános és nagy a szegénység (ezt némileg enyhíti a meleg éghajlat), az AIDS és más végzetes betegségek szedik az áldozataikat, zsarnokok és diktátorok akadnak szép számmal, elkezépző vörös törzsi ellentétek diühögnek. Ugyanakkor erős és hatékony a családi közösség szelleme, fogékonyak és érdeklődők a „Nyugat”, benne a kereszténység értékei iránt, vallásos életük és kultúrájuk élénk és termékeny, nő a keresztények és a fekete misszionáriusok száma.

Pápaságának második hónapjában XVI. Benedek fogadta Ruanda új szentszé-

JÖVŐNK...

Folytatás az 1. oldalról.

Besztercebányán, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. De a szlovákiai magyar katolikusok számára is gyakran hívtak meg püspökeik hazánkból főpásztorokat és papokat, ünnepélyes liturgiákra, találkozókra, közös megemlékezésre.

Máriapócon került sor a betegek országos zarándoklatára, mely megmutatta, hogy a Krisztushoz való kapcsolódás értelmes és méltóságot ad az emberi szenvedésnek is.

Augusztus 6-án, Kalocsán került sor a nándorfehérvári diadal megünneplésére. Püspöki karunk koncelebrált szentmisét mondott, melyen a felejtethetetlen szentbeszédet Péntes János szabadkai püspök tartotta. Augusztus 12-én Máriapócs után újabb nemzeti szentélyt avattunk Mátraverebély-Szentkúton, nemzetünk egyik legősibb zarándokhelyén, melynek lelkipásztori szolgálatát a ferences atyák látják el. A zarándokok nagy száma kifejezte az összetartást, a reményt, a megújulás őszinte vágyát. Augusztus 15-én, Esztergomban a mariázeli európai katolikus találkozó országainak püspök-képviselői, valamint a Kárpát-medencéből érkezett főpásztorok imádkoztak földrésziünk békéjéért, lelki egységéért és újjászületéséért a keresztény hitben. Az ünnepeket a Rajkó zenekar koncertje tette emlékeztetéssé. Jelkép és üzenet rejlett ezekben az eseményekben: Krisztus az, aki minden nemzetet, minden népcsoportot egyesít szeretetében. Ő tanít meg minket, hogy megbecsüléssel tekintünk egymásra.

Augusztus 20-án, a Szent Jobb körmenet előtt Stanislaw Dziwisz bíboros, Krakó érseke mondott szentbeszédet, aki Isten szolgája, II. János Pál pápa hajdani titkára és utódja a krakkói főegyházmegye élén. Szavaiból sugárzott a magyarság iránti szolidaritás szeretet, az a bátorítás, amelyet 15 évvel ezelőtt, magyarországi látogatása során II. János Pál pápa hozott el nekünk ellenállhatatlan erővel. Átérezhettük, hogy nem vagyunk egyedül hitünkkel; nemzetünkért, kultúránkért érzett aggódó szeretetünkkel.

Szentatyánk különleges ajándéka volt, hogy szeptember 17-én a Szent István Bazilika előtt ünnepélyesen kihirdethettük - az üldözötteket mentő és értük életét adó - Salkaházi Sára vértanú boldogság avatását. Az emlékezet megtisztítása, múltunk szörnyűségeinek és egyszerű tanúságtételeinek felidézése nagyban hozzájárult helyes katolikus önismeretünkhöz és társadalmunk megbékélésének szolgálatához. A Kassai Főegyházmegye híveinek és pásztorainak jelenléte arról tanúskodott, hogy a megélt krisztusi eszmény képes szeretetben összekötni országokat és népeket.

Október 17. és 20. között nemzeti zarándoklatot tettünk Fatimába. Ismét együtt lehettünk a határon túli magyar

ki követél. Beszédében nem hallgathatta el a 11 évvel korábbi véres népiránti szomorú emlékét, amely sajátos és határozott jövőépítést kíván meg a Nagy-tavak országainak megszilárdulása érdekében. A pápai beszéd egyik bekezdése pontosan és szépen körvonalazza számunkra is egész Afrika szempontjából ennek az imaszándéknak az értelmét és megindokolását.

„Meghatnak Excellenciádnak azok a szavai, amelyek kiemelték azt a pozitív szerepet, amelyet a Katolikus Egyház vállalt a nemzeti újjáépítés folyamatában. Az Egyház tényleg mélyen benne van a kienegyződés és megbocsátás folyamatában, püspökeinek nyilatkozataival (velük nemrég találkoztam), számos intézményével a karitatív segítség, a nevelés meg az egészségügyi területein, és ugyancsak lelkipásztori gondoskodásával, mely arra irányul, hogy gyógyítsa a szíveket, az embereket pedig segítse, hogy felfedezzék azt az örömet, amelyet a testvéreként közösen megélt élet jelent.”

Nagy Ferenc S. J.

püspökökkel, papokkal és hívekkel is. A világ legnagyobb 1956-os emlékművénel, a fatimai magyar keresztútnál átérezhettük sorsközösségünket és az isteni Gondviselés csodáját, mely eltárolt szabadságharcunkat remény és értékes eszmények forrásává tette. A Boldogságos Szűz Anya szeplőtelen szivének ajánlottuk fel hazánkat és népünket. Ő legyen segítők és otalmazónk történelmünk minden vihárában, ő legyen „örömmünk oka” is.

Október 22-én Angelo Sodano bíboros XVI. Benedek pápa üzenetét hozta egész népünknek. A Szent István Bazilikában tartott ökumenikus istentiszteleten keresztény testvéreinkkel együtt imádkoztunk Isten segítségét kérve hazánk mostani bajai és nehézségei közepette.

Nagy örömmel láttuk már augusztus 20-án, hogy mintegy 1.400.000 magyar vállalta akár aláírásával is, hogy imádkozik nemzetünkért. A jelentkezések azóta is érkeznek. Így bizvást mondhatjuk, hogy Mindszenty József bíboros álma az egymillió imádkozó magyarról megvalósult. Adja Isten, hogy megérezzük gondviselő szeretetét, megővő és felemelő jószágát egész népünk iránt!

Mert az embernek szüksége van a nagy-lelkű szülők szeretetére, akik elfogadják a sarjadt életet, szüksége van a családi nevelésre. A családok méltóak az egész emberi közösség és társadalom együttérzésére és támogatására. Az iskolák, az oktatás és a nevelés ügye éppúgy, mint a betegek, az idősek és a szociálisan rászorulóknak gondozása elsődleges kötelessége minden társadalomnak. Hiszen, ha nem bicsüljük az idősek és a betegek méltóságát, a saját életünk végére sem merünk gondolni, ha nem fordulunk szeretettel a gyermekek és a nevelés ügye felé, akkor közösségünknek, népünknek sincs jövője. Ha pedig nem gondolkodunk a jövőről és nem cselekszünk felelősséggel a jövő építésére érdekében, akkor értelmetlennek és értéktelenné érezhetjük a jelenünket is. Isten az, aki reményt és jövőt ígér nekünk (Jer 29,11). Lelki megújulásunk tehát az önzetlen szeretet, a hitből fakadó remény és a nagy-lelkű szolgálat öröme hozza számunkra. Ezt az örömet kérjük egész népünknek a jövő esztendőre, amikor Árpád-házi Szent Erzsébet születésének 800. évfordulóját ünnepeljük. Az ő nagy-lelkű példája segítsen bennünket, hogy tovább haladjunk a megújulás útján.

Magyarok Nagyasszonya, könyörögj érettünk! Minden magyar szentek és boldogok könyörögjeteit érettünk! Amen. □

AZ EGYSÉG...

Folytatás az első oldalról

II. János Pál pápa 2004-ben éppen e két szent ereklyéit adta vissza Bartolomaiosz pátriárkának. Az ereklyék azóta a Szent György-székesegyházban vannak. A Szent-tya megemlégette továbbá azt a hét ökumenikus zsinatot, amelyet a mai Törökország nyugati területén tartottak, és amelyet a katolikus és az ortodox egyház is elismer. Ezek a korai keresztény zsinatok vezeték a két egyházat a teljes egység felé - fogalmazott a pápa.

„Azért vagyok ma itt, hogy - Isten kegyelméből - folytassuk közös utunkat a stabilizálódás, a római és a konstantinápolyi egyház teljes egysége felé” - mondta november 30-án XVI. Benedek pápa az isztambuli Szent György-katedrálisban megtartott szent liturgia során.

„A katolikus egyház kész arra - tette hozzá - hogy minden tőle telhető megtegyen, hogy leküzdje az akadályokat, és ortodox fivéreinkkel és nővéreinkkel együtt a cél érdekében megtalálja a pasztorációs együttműködés leghatásosabb eszközeit.”

A pápa emlékeztetett arra, hogy Simon, vagyis Péter és András halászok voltak, akiket Jézus emberhalászoknak hívott meg. A feltámadt Jézus, mennybemenetele előtt,

azt a küldetést adta kettejüknek, és a többi Apostolnak, hogy a keresztiséggel és tanainak hirdetésével tegyenek tanítvánnyá minden népet, de „a két szent, Péter és Pál által ránk hagyott feladat közel sincs elvégezve”. Éppen ellenkezőleg, ma a feladat teljesítését - mondta a Szent-tya - sokkal „sürgetőbb és szükségesebb”, és ez nemcsak az evangélium által kevésbé érintett területekre vonatkozik, hanem azokra az európai kultúrára is, amelyek hosszú idő óta és mélyen gyökereznek a keresztény hagyományban.

Az elvilágiasodás folyamata „meggyengítette ezt a tradíciót, amelyet kétségbe vonnak, sőt visszautasítanak”. Ilyen valóság mellett arra vagyunk hivatottak, hogy minden más keresztény közösséggel együtt megújítsuk Európádat saját gyökereivel, a keresztény hagyományokkal és értékekkel kapcsolatban, úgy, hogy visszaadjuk azok életéjét.

„Erőfeszítéseink, hogy szorosabb kapcsolatot hozzunk létre a katolikus egyház és az ortodox egyházak között, ennek a missziós feladatnak képezik a részét”. A pápa emlékeztetett arra, hogy „a keresztények közötti megosztottság megütöztetést vált ki a világban, és akadályozza az Evangélium hirdetését”. „Csak a keresztények közötti testvéri egység és a kölcsönös szeretet által válik hihetővé Isten szeretetének üzenete minden férfi és nő számára”. „Bárki, aki csak egy realis pillantást vet a keresztény világra, felismeri e tanúságtétel sürgét voltát”.

Simon és András - folytatta a pápa - közösen kaptak meghívást, hogy emberhalászok legyenek, de ugyanaz a feladat más-más formát öltött számukra. Simon, a „Péter, vagyis kiszikla nevet kapta, amelyre később felépült az Egyház; ő lett elsősorban az Ég Kulcsainak őre”. Az útja Rómába vezetett, hogy ott tegyen elget küldetésének. Péter és az ő utódjai egyetemes szolgálatának kérdéséből ered, mondta XVI. Benedek, a keresztény egyházak közt fennálló véleménykülönbség, amelyet „reméljük, hogy sikerül leküzdenni, a teológiai síkon folyó párbeszédnek is köszönhetően.” „Szeretném megújítani II. János Pál pápa meghívását a testvéri párbeszédre, azért, hogy kijelöljük azokat az utakat, amelyek által a péteri szolgálat ma is teljesíthető, tiszteletben tartva annak természetét és lényegét, olyan szeretetteljes szolgálatot valószínű meg, amelyet mindkét fél elismer.

András ezzel szemben, mivel beszélt görögül, a Jézushoz forduló görögök apostola lett, és „az őskereszténység és a görög kultúra találkozásait testesítette meg”. „Mélyeség hálát kell éreznünk - folytatta a Szent-tya - azért az örökségért, amely a keresztény üzenet és a helyi kultúra gyümölcsöző találkozásából fakadt, hiszen ez tartós hatást gyakorolt mind a Kelet, mind a Nyugat egyházaira.

Péter és András vértanúságára emlékezve a pápa kifejtette, hogy „Róma és Konstantinápoly egyházai is megtapasztalták a búzaszemről szóló tanítást a történelem során. Sok vértanút ugyanúgy tiszteltünk - figyelmeztetett, „Az elmúlt században is éltek a hitnek bátor vértanúi, úgy keleten, mint nyugaton, és ma is vannak ilyen tanúságtételek a világ különböző részein. Megemlékezünk róluk imáinkban, és minden lehetőséget megragadva felajánljuk nekik a támogatásunkat, miközben állhatatosan arra kérünk minden vezetőt a világban, hogy tisztelje a vallás-szabadságot, mint alapvető emberi jogot”. „Jézus keresztálalában való hitben, és a reményben, amelyet a feltámadt Krisztus az egész emberiségnek felajánl, osztoznak az ortodox és a katolikus hívők”. A Szent-tya ezekkel a szavakkal fejezte ki óháját: „A mai találkozásunk legyen ösztönző és örömteli kezdete annak az ajánláknak, amelyet teljes egységünk jelent.”

A találkozó során XVI. Benedek pápa és I. Bartolomaiosz pátriárka közös nyilatkozatot írt alá.

***

A békkesség és a kölcsönös tisztelet jegyében

November 28-án a Szent-tya az ankarai elnöki palota vendégházában találkozott a török kormány vallási ügyekért felelős elnökével, Ali Bardakogluval. A találkozón jelen voltak a helyi muzulmán közösség képviselői, az ankarai és az isztambuli főmúftik.

„Hálás vagyok a lehetőségért, hogy erre a történelemben és kultúrában gazdag földre látogathattam, hogy megcsodálhatom természeteti szépségeit, saját szememmel láthatom a török nép kreativitását” - kezdte első törökországi beszédét a pápa, köszöntve Törökország minden vallási vezetőjét, főként az ankarai és isztambuli főmúftikat, és az ország minden muzulmán hívőjét. A Szent-tya ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ez az ország nagyon kedves a keresztények számára is, hiszen itt jöttek létre és kezdtek felvirágozni az első egyházi közösségek, főként Szent Pál és Szent János ígéhirdetése nyomán. A még ma is élő hagyomány szerint Jézus Anyja, Mária, János apostol házában, Efezusban élt.

Ez a föld később megismerte az iszlám civilizáció virágkorát, amely az irodalomban, a művészetben és az intézmények létrejöttében is megmutatkozott. Számtalan keresztény és muzulmán emlék tanúskodik Törökország dicsőleges múltjáról - állapította meg a pápa, majd azt hangsúlyozta, hogy erre a látogatásra készülve ugyanazok az érzelmek vezették, mint, amelyeket Angelo Roncalli érsek fogalmazott meg, amikor pápai delegációt megbízattal Isztambulba érkezett. A későbbi XXIII. János pápa ezt mondta: „En úgy érzem, hogy szeretem a török népet, amelyhez az Úr küldetéséből érkeztem.” A Szent-tya magának vallotta elődjét, II. János Pál pápa szavait is, aki 1979-ben tett látogatása során így fogalmazott:

„Azt gondolom, hogy a történelmük új szakaszába lépő keresztényeknek és muzulmánoknak el kell ismerniük, és tovább kell fejleszteniük az őket egybe-kapcsoló spirituális kötelékeket, hogy így együtt mozdítsák elő és védelmezzék a morális értékeket, a békét és a szabadságot.” XVI. Benedek pápa hangsúlyozta a vallások és kultúrák párbeszédének szükségességét. Ez nem lehet egyfajta fakultatív választás. Életfontosságú kérdéskörön van szó, amelyről nagymértékben függ az emberiség jövője.

A Szent-tya rámutatott a keresztények és a muzulmánok közös feladatára. Mindkét vallás ráirányítja a figyelmet az emberi személy szent jellegére és méltóságára. Ez az alapja a kölcsönös tiszteletnek, a népek közötti béke szolgálatának, és ez a legnagyobb vágya minden hívő és jóakarató embernek. A pápa ezután a II. Vatikáni Zsinatra emlékeztetett, amely azt tanítja, hogy Isten minden ember teremtője és földi zarándokútjának végcélja. A keresztények és a muzulmánok olyan emberi családhoz tartoznak, akik az egyetlen Istenben hisznek, és Ábrahámmra hivatkoznak.

Ezek a közös emberi és lelki értékek arra indítanak bennünket, hogy keressük a korunkra jellemző alapvető közös értékeket, mint az igazságosság, fejlődés, szolidaritás, szabadság és a környezettudélem. A keresztények és a muzulmánok hiteles közös tanúbizonyságot tehetnek a mai társadalomban világosan felmerülő, az élet értelmét és célját kereső igényről egyéni és társadalmi téren egyaránt. Segítenünk kell a társadalmat, hogy megnyíljon a transzcendenciának és elismerje a társadalomban a Mindenható Istent megillető helyet. Az előrehaladásnak a legjobb módja az, ha a keresztények és a muzulmánok őszinte párbeszédet folytatnak, és az igazság talaján állva törekednek egymás jobb megismerésére, tiszteletben tartva a különbségeket és elismerve azt, ami közös. Végül a Szent-tya a hívő emberek számára biztosított vallászsabadság értékéről szövegt.

SIR/MK/VR/CSF

Gyermekeknek

ÚJRA FARSANGI FÁNK

Márton napján kezdődik a farsang, de csúcspontját advent és karácsony után éri el, januárban, februárban. Egy havas hétvégén nagy a készülődés Panniéknál. A család korán kel, és bőven jut feladat mindenkinek. Anyuka a kosztümöket készíti, Panni hétpettyes katicabogár szeretne lenni. Már is olló alá kerül a piros posztó és a fekete bársony, szinte trillázik a varrógép tüje az anyag alatt. Laci kéményseprő ruháját a szomszéd bácsitól kapta, csak méretre kell igazítani a délutáni maskarabálra. Nagypapa és apuka csizmája alatt csikorog a hó, számkön húzzák a dekorációhoz szükséges kellékeket. Nagymama a lányokkal a farsangi fánk készítéséhez kezd, minden évben nagy sikert arat vele. Ebben az évben csak az a változás, hogy Panni, Marika és

Sári segíthetnek a munkában. Előkerülnek a kótyenyek, és gondos háziasszonyok népesítik be a konyhát. Nagymama lisztet szítal, de mekkora mennyiségben?! És már dagad is az élesztő a kelesztéshez. Nagy tálban vegyítik a szükséges anyagokat, és kezdődik a dagasztás. Turjók, hehez, mondja nagymama nevetve, és gyönyörű hólyagos tészta válik le a tál faláról. A lányok ámulva figyelik. Kelesztés után ők is bekapcsolódnak a munkába, hisz a szagatás az ő feladatuk. Sári ellesi a sütés fortlyait, hogy miként lesz szalagos a farsangi fánk. Kipírult, büszke arcokkal teszik tálcára a finom süteményt, amelyhez baracklekvár is tartozik. Turjók, hogy társaik már nagyon várják érkezésüket. Legnagyobb öröm másoknak örömet szerezni.

Szeretettel: **Judit néni**

Fiataloknak

TEGYÉTEK, AMIT MOND!

Jézus néhány tanítványával és anyjával, Máriával Kána félt tart. Egy mennyegzőre szóló meghívásnak tesznek eleget. A kor szokásai szerint, egy lakodalmat akár hét napig is eltarthatott. A jókedvet, a boldog együttét azonban egy adott pillanatban halk suttogás zavarja meg: fogytán a bor. A házigazda és a násznagy rémülete láttán, Mária Jézushoz fordul: „Nincs több boruk”. Segítséget vár. Bár Jézus kezdetben elutasítja Anyja kérését, a csoda mégis megtörténik: a víz borrá változik...

Egy kínai történetet jut eszembe. Ebben is a borról van szó. Valahol Kínában egy szegény család lakodalmat ül. A szétküldött meghívókban a következő kérdés állt: Kedves vendég, ha elfogadta a meghívást, hozz magaddal egy üveg bort. Önts azt az ünnepi terem bejáratánál álló hordóba, hiszen az így összegyűlt drága nedű a koccintásnál a te örömet és jókívánságaidat is hordozni fogja... A felszolgálók merítenek a hordóból, bő-

kezűen kínálják a teli poharakat, de jaj, már az első kortyánál kiderül: a hordóban csak víz volt...

Kánában Jézus csodát tett. Az ajándékozás örömeivel változtatja át a vizet borrá azért, hogy az emberek higgyenek isteni küldetésében... Nem varázslat, nem egy ünnepet mentő szükségmegoldás, hanem isteni jel. Üzenet mindenkinek, hogy Ő a régen várt Eljövendő... Amíg a kínai történet összepancolt ál-bora szétkergette az ünnepelni akarókat, addig a kínai mennyegző édes bora Jézus követésére, egységre hívogat. Egy vízió: egység Őbenne. Akkor is, amikor már nem lesz a tanítványok között, akkor, amikor a bor vérré válik, az Ő világot megváltó áldozatában. Átváltozás annyit jelent, mint megtérés a bűnbánatban; ez keresztény életünk lényege és minden szemlisében ismétlődő középpontja. Mert ahol nincs megtérés, ott a víz továbbra is víz marad...

Pál atya

EGYÜTT...

Folytatás az 1. oldalról.

magyarkra sem feledkezünk meg: a jubileumi év során ünnepi szentmiseken, szentbeszédekben, előadásokban, zárandoklatokon Árpád-házi Szent Erzsébet példás keresztény életére irányítjuk figyelmünket. Mi, nyugati szórványban élő magyarok, elsősorban azzal járulhatunk hozzá a nemzeti egységhez és megújuláshoz Krisztusban, ha saját házuk táján, idekint igyekszünk megvalósítani ezt a nagy programot, Mindszenty József bíboros, hercegprímásunk egykori üzenete szerint: „Mindenki ott tegye meg a magáét, ahova az élet állította”.

A magyar emigrációt lassan felváltják a migráns magyarokból álló kis szórvány közösségek, amelyek ráadásul még a fluktuáció erős jegeit is magukon viselik. Ez magával hozza, hogy „az idők jeleinek” megfelelően, a külföldi magyar lelképásztori szolgálatban is keressük a választ „a vándorlók új lelki és lelképásztori szükségleteire” (EM 3), még ha helyenként számunkra továbbra is érvényben maradnak Mindszenty József bíborosunk lelképásztori útmutatásai: „Teremtünk keresztény hitre épülő egyházi közösséget. Legyen a családban gyermek Isten akaratára szerint. Ez áldás és jövő, bármit mond a világ. A gyermek kapjon a családban, a hétvégi iskolában, ha mindennapra sehogyan sincs lehetőség, krisztusi hitet magyar nyelven, magyar öntudattal. Fiatalágunk lelkében tegyük izzóvá a magyar Ígéret földjének megszerzését. Mindezt gyűlölet és ellenséges érzés nélkül, csak munkával, hitben és áldozatban. Tanuljunk meg és használjuk idegen népek gazdag tapasztalatát és fordítsuk ezt a nagy célra.

Csak az a lelkesedés helyénvaló, amelyet a munka nehézsége, a szenvedés hosszantartósága mindig újraéleszt: amelyet kiolt, az ártalmas és megront bennünket”. Árpád-házi Szent Erzsébet, aki négy éves korában került külföldre, az idegenben ugyancsak példaként állhat előttünk: „keressük Istent, hogy egymásra is rátaláljunk” (vö. MKPK körlevele Szent Erzsébet születésének 800. évfordulójára).

Az új migráció lelképásztori szempontból is egyre összetettebb gondot jelent. Ezt a Szentszék is felismerte és még II. János Pál pápa jóváhagyásával, 2004. május elején az „Erga migrantes caritas Christi” (Krisztus szeretete a vándorlók iránt) instrukcióval új alapokra helyezte ezt a különleges lelképásztori szolgálatot, és „sürgyeti a hagyományokhoz hűséges, és ugyanakkor az új fejlıdésnek iránt nyitott lelképásztorokodást a mi lelképásztori struktúráinkra vonatkozóan is” (vö. Elvándorlók és Ütonlövők Pápai Tanácsa, Krisztus szeretete a vándorlók iránt, Római dokumentumok XXXII, Szent István Társulat, Budapest, 2005. 7. o.) Az instrukció szerint (magyarul is olvasható és minden Fótisztelendő Paptestvér szíves figyelmébe ajánlom): „elengedhetetlenül szükséges, hogy a migrációs áramlatok külföldi és befogadó egyházi között kialakuljon elsősorban a közös lelképásztori érdekek kölcsönös tájékoztatásából álló intenzív együttműködés” (uo. EM 70), ami máris érezteti hatását a mi külföldi magyar lelképásztori szolgálatunk területén is.

2. - Változások a külföldi magyar lelképásztori szolgálat területén. Többek előtt ismeretes, hogy az elmúlt év során a külföldi magyar lelképásztori szolgálat koordinálásában lényeges változás történt: XVI. Benedek pápa április 5-én elfogadta

dr. Miklós-házy Attilának S. J., a külföldi magyarok püspökének az egyházi előírásoknak megfelelő és 75 éves korára való tekintettel történő lemondását püspöki szolgálatáról, és a külföldi magyar lelképásztori szolgálat vezetését a Szentszék a Magyar Katolikus Püspöki Konferenciára bízta, ami teljesen összhangban áll az Apostoli Szentszék legújabb irányelveivel. A Szentszék ezen intézkedése révén tulajdonképpen a magyar egyházban is helyreállt az a hierarchikus rend, amely a II. világháborút követő időben felborult a diktatórikusan berendezkedett országokban. Ezzel az emigráció, illetve újabban a „migránsok” (elvándorlók, vándorlók, ütonlövők, utazók, munkakeresők, de a menekültek és száműzöttek is) közelebb kerültek saját hazájukhoz, létre jött a nemzeti egység és megbékélés újabb állomása.

a) A Szentszék intézkedését követően a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 886/2006 számú, 2006. április 6-i levelében arról értesített, hogy a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia a 2006. március 7-9. közötti tavaszi rendes ülésén úgy döntött, hogy engem kér fel arra, hogy ideiglenesen lássam el az emigrációban élő magyarok lelképásztori szolgálatának koordinálását.

A felkérést a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia irántam tanúított bizalmának tekintetem, a megbízatást megköszöntem és a jó Isten segítségével elvállaltam, természetesen továbbra is számítva Miklós-házy Attila püspök atya és a Fótisztelendő Paptestvérek együttműködésére és támogatására.

Így hát minden igyekezettel, Istentől kapott képességgel és tudással azon vagyok, hogy a Német Püspöki Konferenciától kapott delegátusi megbízatásom és egyéb eddigi munkám (ÉLETÜNK szerkesztése) mellett, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elvárásának, a Tőle kapott megbízatásnak és a külföldi magyar lelképásztori szolgálatban dolgozó Fótisztelendő Paptestvérek elvárásainak lelkiismeretesen megfeleljek. Mindehhez továbbra is kérem a Fótisztelendő Paptestvérek bizalmát, szíves támogatását, nagylelkű együttműködését, nem utolsósorban imáját.

Jóllehet megbízatásom ideiglenes (ad interim), és talán erre az esetre is vonatkozik a korábbi korok elve: *Sede vacante nihil innovetur* - széküresedés idején kerülni kell minden változtatást -, azt követően mégis igyekeztem tájékozódni, érdeklődni az új körülményekről és feladataimról, mindig szoros egyetértésben Erdő Péter bíboros atyával, az MKPK elnökével, aki a maga részéről is minden alkalmat megragad arra, hogy minél hatékonyabban támogassa és biztosítsa a külföldi magyar lelképásztori szolgálatot: május 3-án Torontóban meghallgatta az amerikai és kanadai magyar lelkészeket, illetve május 24-én Bécsben a külföldön dolgozó európai magyar lelkészeket.

b) Június 6-án Budapesten hosszas megbeszélést folytattam Miklós-házy Attila püspök atyával, és mindketten részletesen beszámoltunk az MKPK nyári közgyűlésén a külföldi magyar lelképásztori szolgálat pillanatnyi helyzetéről. Néhány adat e beszámolóból:

A külföldön élő magyar, illetve magyar származású katolikusok száma: kb. egy millió.

A külföldi magyar egyházi közösségek, missziók, lelkesítő központok száma: 62.

ÉSZAK-AMERIKA: 29. - Amerikai Egyesült Államok: 16 (Chicago, Cleveland I+II, Detroit, Devon, East Chicago, Fairfield, Irving, Matawan, New Brunswick, New York I+II, Orange Ville, Passaic, Perth Amboy, Portlana Valley; +32 magyar közösség, ahol nincs magyar pap). - Kanada: 13 (Calgary, Courtdland I+II, Hamilton I+II, London, Montreal, Ottawa, Toronto, Vancouver, Welland I+II, Windsor, + 3 magyar közösség, ahol nincs magyar pap).

DÉL-AMERIKA: 2. - Brazília: 1 (Sao Paulo), - Venezuela: 1 (Caracas)

EUROPÁ: 28. - Anglia: 2 (London, Rochdale), - Ausztria: 5 (Bécs, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Linz), - Belgium: 2 (Brüsszel, Liege), - Franciaország: 2 (Lyon, Párizs), - Németország: 11 (Augsburg, Frankfurt/M,

Hamburg, Karlsruhe, Köln, München, Münster, Nürnberg, Passau, Stuttgart, Würzburg), - Norvégia: 1 (Oslo), - Olaszország: 2 (Firenze, Róma), - Svájc: 3 (Basel, Fribourg, Zürich), AUSZTRÁLIA: 3 (Adelaide, SA; Melbourne, VIC; Sydney, NSW).

A külföldön élő magyar és magyarul beszélő katolikus papok létszáma: 280. (Magyar szolgálatban: 98, közülük 63 főállásban, 35 pedig besegít a magyar lelképásztori szolgálatba). (...)

c) A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia ugyancsak a 2006. június 6-án tartott közgyűlésén arra is felkérte, hogy ezen felkérése alapján nevezem ki Fótisztelendő Kiss G. Barnabás OFM atyát, a Detroit-i Szent Kereszt Plébánia magyar plébánosát személyes képviselőnek (delegátusnak) az Egyesült Államokban élő magyar papok és hívek felé. A kinevezés röviddel később megtörtént. A Magyar kinevezése 2006. június 11-én, Szent Barnabás apostol ünnepén lépett életbe, egyelőre ideiglenes jellegű, és megbízatásom lejártáig, illetve a további intézkedésig marad érvényben.

Mint ismeretes, ezt a feladatot eddig Fótisztelendő Mustos István SchP - piarista atya, Miklós-házy Attila püspök Egyesült Államok-beli delegátusa töltötte be Passaic-ból (NJ, USA). Mivel azonban a Szentatya 2006. április 5-én elfogadta Miklós-házy Attilának, a külföldön élő r. k. magyarok püspökének korára való tekintettel történő lemondását és a külföldi lelképásztori szolgálatról való gondoskodást a Szentatya az MKPK-ra bízta, Fótisztelendő Mustos István atya delegátusi megbízatása is megszűnt. Ezúton is szeretném kifejezni köszönetemet mind Miklós-házy Attila püspök atyának, mind Fótisztelendő Mustos István piarista atyának a külföldi magyarok érdekében végzett sokévi áldozatos munkájáért és Isten áldását kérem Mindkettőjük további életére. (...)

Ugyanakkor tisztelettel és szeretettel kérem a Fótisztelendő Paptestvéreket, hogy fogadják szeretettel az új Egyesült Államok-beli delegátust, akinek a kialakult hagyományoknak megfelelően az lenne a feladata, hogy az MKPK által kinevezett koordinátort méltóan képviselje ott és akkor, ahol és amikor ő nem tud jelen lenni. Emellett a delegátus törekedni fog, hogy az Egyesült Államok-beli magyar papok összefogását előmozdítsa a lehetőségek szerint, elsősorban az évenként megrendezendő papi gyűléssel, de egyéb módon is, épülve az „Unio Cleri” szellemét. A delegátus rendszeres kapcsolatot tart az MKPK által megbízott koordinátorral és szükség esetén a helyi hierarchia illetékes képviselőivel, mindig figyelembe véve az Elvándorlók és Ütonlövők Pápai Tanácsának „Erga migrantes” instrukciójában lefektetett rendelkezéseit. (...)

A változások listája valószínűleg nem teljes. Ezért tisztelettel és szeretettel kérem Fótisztelendő Paptestvéreimet, hogy a külföldi magyar lelképásztori szolgálatban előálló változásokat, észrevételeiket, lehetőségeik szerint e-mailben, levélben, illetve bármilyen más módon szíveskedjenek velem közölni. Előre és halásan köszönöm minden ebbeli és más támogatásukat, paptestvéri segítségüket. A magam részéről szívesen állok a Fótisztelendő Paptestvérek rendelkezésére és szívesen segítek mindenütt, ahol csak tudok.

Megköszönöm minden Magyar Testvérem hűséges ragaszkodását Istenhez, Egyházunkhoz, Hazánkhoz; megköszönöm a Fótisztelendő Paptestvérek önzetlen és áldozatos lelképásztori munkáját világszerte szétszórtan élő magyar népünk körében. Örök Főpapunk áldása kísérje életüket és minden nemes fáradozásukat. Imádkozunk egymásért!

Minden Magyar Testvérem és ezek Családjának, minden Fótisztelendő Paptestvérem kívánok áldott, szent karácsonyi ünnepet és Istentől megáldott, békés, boldog Újévetet!

München, 2006. november 23.

Tisztelettel és szeretettel

Cserháti Ferenc

Floridai levél

ORSZÁGOS
NAGY NAPTÁR

Megilletőde forgatom az Országos nagy naptár lapjait. A megilletődésre, sőt tiszteltre, több okom van. Az izléses kiállítású, könyvnek is beillő, 256 oldalas naptár 154 évvel ezelőt jelent meg az „1853. évről minden rendű és rangú hazafiak és honleányok használatára”. Emich és Eisenfels könyvnyomdája adta ki Pesten, és amint a kiadók az Előszóban megjegyzik: „Midőn jelen naptárunk első évi folyamát ezennel a tiszta közönség kezébe adjuk, alkalmat veszünk magunknak a t. közönségnek kegyes elnézését hívni fel ennek netaláni hiányai, s elismerésért a e körül tett fáradozásaink iránt...”

Ha meggondoljuk, hogy az irodalmi betételek ellátott vasaskötőzöt az 1853-as évről szóló, összedolgozásával 48-49-es szabadságharc leverése után foghattak hozzá, hogy a „minden rendű és rangú” hazafiaknak és honleányoknak, a Hazának, szellemi ébresztővel, erőtűszel szolgáljanak. Az „1853-dik közönséges évről” szóló naptár, hivatalos névtárral és szépirodalmi részt pedig nem más gondozta, illetve „szerkeszté”, mint a „legnagyobb magyar elbeszélő”, Jókai Mór. Saját írásai mellé élő és halott kortársai munkáit sorakoztatta fel. Többek között (a segesvári csatában elesett nemzeti hős) Petőfi Sándorét, Tompa Mihályét, Tóth Kálmánét. A népregek között mindjárt első az „Egy magyar bűvész a múlt századból” című. Márpedig ha Jókainak ez „múlt századi” történet volt, akkor a mai olvasó mindjárt négy századot ugorhat vissza.

A 19. századi naptárszerkesztők még nem bántak olyan nagyvonalúan a beosztással, mint a mostaniak. Megjelölnek minden ünnepet és névnapot és szerepel a „Nemzeti és történelmi név- és eseménytár”. Külön rovatba szedik az „Orosz és Görögkel” ünnepeket, valamint a „Zsidókat” az 5614. évről. Természetesen nem marad ki a „Naplaké és Napszállat”, valamint a többi égi tüemény ideje sem. Az 1853-as Országos nagy naptár legnagyobb érdekessége azonban, hogy a kötetnek több mint a felét a „Hivatalos névtári rész” teszi ki. Öt politikai kerületre osztja be az országot: „Pesti, Pozsonyi, Soproni, Nagyváradi és Kassai”. Külön tagjelző a Szerbvádaság és a termesi Bánát, Erdélyország, a Rendeztet tanácsal bíró kir. bányá, szabad mezővárosok és Pest város beosztását. Felsorolja, mikor és hol vannak a „Közönséges vásárok Magyar- és Erdélyországban”, főbb vásárok az „örökös tartományokban” és hol tartják a „Híres külföldi vásárok”-at. Részletesen ismerteti az „álladalmi délkeleti vaspálya” viteldjait, amelyeket „mérőföldenkint” számítanak: „Személyekért, Kocsikért, Lovakért és Kutyaért”; hogy mi a „gőzhajózási árjegyzék” a Dunán és a Tiszán az I. és II. osztályon meg a „Födözeten”. Megtaláljuk, hogy mikor indul és hova megy a levélposta, valamint a cs. k. szeker-posta Pestről és mi a díjazás. Megkapjuk a „Pesti ügyködő” ügyvédek és orvosok és sebészek névsorát, és feltűnik, hogy (már akkor) mennyivel több ügyvéd „ügyködött”, mint orvos...

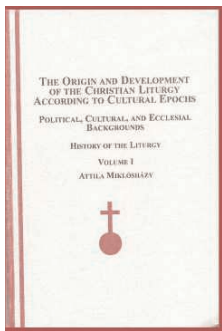
A rendkívül gazdag adattár részletezése nem fér bele egy rövid cikkbe, ezért az I., vagyis Pest kerületét ragadom ki, amelynek feldolgozása jellemző a többire is. A felsorolás a főispán megnevezésével kezd, aki „Augusz Antal, sz. István közt. vívtész” volt, és befejezi a „Könyvnyomdász: Stokl Frigyes” megnevezésével. Az Országos nagy naptár elsőrendű 1853-as magyar „Who is Who” (Ki kicsoda). Ebből pedig hogyan hiányozhatott volna „A felségség uralkodó ausztriai ház” nem csak a császár minden titulusával, de „élő testvérei... szülői... nagybátyja, nagynéje...”, továbbá az „Ausztriai fő magyar- és csehországi kir. hercegek és hercegnők”; a Birodalmi Tanács tagjai, a miniszterek, az „Országos Katonai Parancsnokok Magyarországra Névezte” (Budán), az Egyházak vezetői, a Budán működő Pénzügyi igazgatóság, meg az Országos Építészeti hivatal, megnevezve az építési főtanácsostól az építésznövendégek mindenkint.

Megtudjuk, hogy volt Pesten „testgyakorló részvénytársulat”, „jó és első könyvkiadó társulat”, „magyar természetudományi társulat”, hogy létezett „a budapesti kereskedői egylet nyugdíj- és beteg-ápoló intézet”-e, a „S. Rókus című polg. kórház”, a pesti zene, a festészeti-académia és a Magyar-honfi földművelési társulat. Az Üllői úton működött „A szülőktől megfosztott pesti születésű árvaakat ápolni, s belőlük a hazának hasznos polgárokat nevelni” hivatott „Josephinum, árva-ápoló intézet”, a Király utcában volt a Vagyok intézet, az Ősz utcában a „Pesti szegény gyermekkorház”, a Terézvárosi Valéria utcában pedig „A kisdölvő intézeteket Ma-

(Folytatás a 6. oldalon)

LITURGIA TÖRTÉNET

Nemrég jelent meg angolul Miklósházy Attila SJ, ny. püspök öt-kötetes könyve a liturgia történetéről: *The Origin and Development of the Christian Liturgy according to Cultural Epochs (Political, Cultural, and Ecclesial Backgrounds, 5 volumes)*. The Edwin Mellen Press, Lewiston, NY, 2006. A 2.300 oldalon megírt könyv: A keresztény liturgia eredete és fejlődése a kulturális korszakok szerint (politikai, kulturális és egyházi háttérrel) a szerző sokévi egyetemi tanári munkásságának az eredménye. Ez a mű már a szerző második könyve, ami a liturgiával foglalkozik. Az első: *Benedicamus Domino* (A liturgikus megújulás teológiai alapjai), 1984-ben jelent meg magyarul Eisenstadt-ban, a Prügg kiadónál (nem kapható), majd angolul 2001-ben Ottawa-ban, a Novalis kiadónál.

mindig a kor kultúrájának a következményei. Ezért illik ismernünk a liturgia történetét.

A liturgia nem izolált jelenség, nem az égből pottyan a egyszer s mindenkorra, hanem a keresztény közösség bensőséges találkozási pontja. A liturgia Jézus Krisztus főpapi szerepe által, a Szentlélek működése révén. Ez a láthatatlan, bensőséges viszony „megtestesül” a kornak megfelelő külső és közösségi cselekményekben és szavakban, ami ismét fejlődésnek, változásnak van kitéve a különböző kulturális korok szerint. Amikor liturgikus változásokról van szó, mint napjainkban is, akkor jó tudnunk, hogy mi az állandó, változhatatlan elem, és mi az, ami szükségszerűen megköveteli a fejlődést és a változást.

A liturgia az Egyház életének nem egyedül megnyi-

latkozása, de mégis központi jelenség, minden egyéb tevékenységnek „forrása és csúcspontja”. Innen források az egyházi élet minden munkája, és ide kell, hogy elvezessen minden cselekménye. A liturgia külső formája változik az Egyház viszontagságos életével, ezért ismernünk kell az Egyház történetét, ami viszont szoros kapcsolatban áll egy-egy kor kulturális életével. Ez pedig függ a politikai eseményektől, amit tehát szintén illik figyelembe vennünk. A „Liturgia Történet” tehát először tárgyalja a politikai és a kulturális háttérrel, valamint az egyháztörténeti keretet, és csak azután tér rá a kifejezetten liturgikus cselekmények különböző megnyilvánulásaira, könyvekre, dokumentumokra, személyekre, reformokra.

A keresztény liturgia természetesen Jézus Krisztussal kezdődik, de mivel történeti szemfényről és eseményről van szó, mindez bele van ágyazva korának történetébe. Ezért mielőtt a könyv tárgyáná Jézus tanítását az újszövetségi Szentírásban, ismerünk kell a görög-római társadalmat és annak vallási megnyilvánulásait, mint pl. a misztériumvallásokat és ezek szertartását. Még fontosabb ismerni a zsidó liturgikus hagyományt, hiszen Jézus és tanítványai zsidók voltak, és így a zsidó istentisztelet a keresztény liturgiának a gyökerét jelenti. Az első keresztények aztán a krisztusi ha-

(Folytatás a 7. oldalon)

AZ ELVÁNDORLÓ...

Folytatás az 1. oldalról.

támogatja az olyan nemzetközi jogi eszközök ratifikálását, amelyek célja a migránsok és a menekültek, illetve családtagjainak jogainak védelme, és különféle intézményei és egyesületei által felajánlva nekik azt a jogi segítséget - advocacy-t, amelyre egyre inkább szükség van. Ennek érdekében a migránsok számára tanácsadó helyeket és befogadó központokat létesítenek, illetve irodákat hozott létre az egyének és a családok szolgálatára, és egyéb kezdeményezéseket vállalt, hogy ezen a téren is eleget tegyen az egyre növekvő követelményeknek.

A bevándorló családok társadalmi beilleszkedése érdekében már most is sok minden történik, jöjjön még ezután is sok a teendő. Vannak reális nehézségek; ezek összefüggésben állnak a bevándorlók első generációjának „önvédelmi mechanizmusával”, és az azzal a szociális fenyegetéssel, hogy akadályozzák a második nemzedék fiataljainak fejlődési folyamatát. A társadalmi beilleszkedés megkönnyítése érdekében ezért törvényhozói, jogi és szociális intézkedések foganatosításra van szükség. Az utóbbi időben növekszik a nők száma, akik a jobb életfeltételek keresése közben és a sokat ígérő szakma- és hivatásbeli kilátások reményében elhagyják saját hazájukat. Nem kevesen közülük mégis az emberkereskedelem és a prostitúció áldozatává válnak. A családgyesítésben értékes közvetítő szolgálatot teljesíthetnek közöttük a szociális kisegítőknél és különösen a szerzeteseknél, akiknek munkája egyre nagyobb elismerést érdemel.

A bevándorló családok társadalmi beilleszkedésével kapcsolatban kötelességemnek érzem, hogy ráirányítsam a figyelmet a menekültek családjaira; ezek a családgyesítés tekintetében is rosszabbodni látszanak. A menekülttáborokban, ahová beosztották őket, az elszállásolási nehézségek túl megfárasztották az ártatlan, tragikus tapasztalatok által okozott traumákból és stresszes helyzetekből eredő személyes érzelmi nehézségek is. Ezek mellett olykor még annak is fennáll a veszélye, hogy a nők és a gyermekek a túlélésnek egy olyan mechanizmusába sodródnak bele, ahol a szexuális visszaélések marataikáivá válnak. Az ilyen esetben olyan figyelmen kívül hagyás történhet, amely túl a segítő gondoskodáson, enyhíteni képes a megsebzett szívek fájdalmát, és egyben felkínálja annak a keresztény közösségnek a támogatását is, amely képes újra helyreállítani a tisztelet kultúráját és ismét feltárja a szerzet igazi értékét. A bensőséges összetartó emberek bátorítani kell, hogy újra visszakapják önbizalmukat. Ezenkívül biztosítani kell a családok jogait és méltóságát, illetve az igényeiknek megfelelő otthont, s ezért fáradozni kell. A menekültek pedig legyenek nyitottak és támaszkodjanak pozitív magatartást az őket befogadó társadalom iránt, és készségesen vegyék ki részüket azoknak a javaslatoknak a megvalósításában, amelyek annak a kiteljesülő közösségnek együttes építésére irányulnak, amely egykor mindannyiunk „közös háza” kell legyen.

Az elvándorlók között van még egy kategória, amelyet ugyancsak különleges figyelemmel kell kísérnünk: a más országból érkező diákok, akik otthonuktól távol élnek, és olykor nem rendelkeznek sem megfelelő nyelvismerettel, sem baráttal, és sok esetben elengedhetetlenül szükségük van a megismerő tanulmányi ösztöndíjra sem. Még súlyosabb a házas diákok helyzete. Az egyház intézményeivel azon fáradozik, hogy enyhítse a hiányzó családi háttérből eredő fájdalmakat és elősegítse társadalmi beilleszkedésüket az őket befogadó városokban, miközben olyan családokkal hozza őket kapcsolatba, akik készségesen vendégszeretőkbe fogadják őket és megkönnyítik a kölcsönös ismerkedést. Már volt alkalmam másutt is szívből tenni: A külföldi diákok megsegítése... az egyház számára fontos lelkipásztori feladat. Azok a diákok, akik egyetemi tanulmányaik végzése miatt elhagyják hazájukat, nem kevés problémával szembesülnek, különösen fennáll számukra az identitás-krisziss veszélye.

Kedves Testvérek! Az Elvándorlók és Menekültek Világnapja legyen kedvező alkalom arra, hogy az egyházi közösségeket és a közvéleményt fogékonnyá tegyük mind az elvándorló családok szükségleteire és problémáira, mind a bennük rejlő pozitív képességeikre. Gondolataim különösen azok felé szólnak, akiket közvetlenül érint az elvándorlás terjedelmes jelensége, de éppúgy száll azok felé is, akik lelkipásztori energiájukat az emberi mobilitás szolgálatába állítják. Pál apostol kijelentése: „Krisztus szeretele sűrűn minket” késztesse őket arra, hogy kiváltságos módon szenteljék magukat a leginkább szükségeltetett testvéreik szolgálatára. Ezekkel az érzelmeikkel kérem mindenki számára Isten pártfogását, és szívből adom mindenkinek különleges apostoli áldásomat. Vatikánváros, 2006. október 18.

XVI. Benedek pápa

(A Szentatya üzenetét magyarra fordította: Cs. F.)

VATIKÁNI LEVÉLTÁR

A Szentszék a közelmúltban megnyitotta a kutatók előtt levéltárának XI. Piusz pápaságára vonatkozó részlegét. Ezáltal bizonyítékokkal lehet majd cáfolni azokat a vádakot, hogy a Vatikán nem tett meg minden tőle telhető a zsidóüldözés megakadályozására a náci uralkodás alatt Európában. A vatikáni levéltár vezetője a L'Osservatore Romano című lapban rámutatott arra, hogy a dokumentumok sok meglepetéssel szolgálnak majd ebben a témakörben és számos igazságtalan megítélést visszajárja fordíthatnak. XI. Piusz 1922-ben lépett Szent Péter trónjára. Utódja, XII. Piusz pedig 1939-ben vette át a katolikus egyház vezetését. Megfigyelők szerint a kutatók érdeklődése nem annyira XI. Piuszra, hanem inkább Eugenio Pacellire irányul majd. Pacelli bíboros 1917. és 1929. között nunciusként képviselte a Szentszékot, majd egy évvel később - pápává választásáig - vatikáni államtitkár volt. A levéltár 1922. és 1939. között kelt aktái olyan dokumentumokat is tartalmazhatnak, amelyekből egyértelműen kiderül, mit mondott Pacelli bíboros a vatikáni államtitkárként zárt ülésen a náci Németországról, a fasiszta Olaszországról, a spanyol polgárháborúról, valamint Ausztria bekebelezéséről.

Egy 1937 őszéről származó feljegyzés máris nagy feltűnést keltett. A római La Sapienza Egyetem egyik történész professzora hosszú újságcikkben számolt be XI. Piusz pápa azon elhatározásáról, hogy a náciizmussal való szembefélezkedés érdekében, javítani akarta a francia kommunistákhoz fűződő kapcsolatát. Emma Fattoni szerint az egyházról teljesen tisztában volt azzal, hogy kényszerű szövetséget keresett és kedvező választ adott a francia

kommunista pártfőtitkár, Maurice Thorez egy évvel korábban tett javaslatára. A professzor cikkében idézi a későbbi XII. Piusz pápa feljegyzéseit, amelyeket a Szentatyaival folytatott beszélgetéseit követően vetett papírra. Az 1937. november 6-án kelt feljegyzésben ez áll: „A pápa elhatározása egyáltalánlanul, de nyugalomban és pihenéssel elöltöltött éjszákban született meg.” A vatikáni okmány betekintést enged abba, hogy XI. Piusz pápa felismerte: a világháború közelédtével Európa a két nagy diktatúra, a fasiszmus és a kommunizmus harapófogójába került, ezért - kiutat keresve - átmenetileg közeledni próbált az akkor legtekintélyesebb nyugat-európai baloldali erő, a francia kommunista párt felé. Pacelli bíboros titkos feljegyzései pontosan körvonalazzák az egyházi elközelítést. „Szo sincs ideológiai keveredésmről, zűrzavarról, szó sincs kompromisszumról azokat az elveket illetően, amelyeket az egész világ ismer és elismer a katolikus egyházzal kapcsolatban, csupán arról van szó, hogy jót tegyünk az Ön révén...” A közismerten Moszkva barát Maurice Thorez 1936-ban, egy rádióinterjúban arról beszélt, hogy a szekularizált francia kormány kinyújtja kezét a katolikusok felé. XI. Piusz pápa eleinte elutasította a kezdeményezést, azonban 1937 őszén már megváltoztatta álláspontját.

A dokumentum élesen rávilágít a katolikus egyházhoz győtelmeire az Európát beárnyékoló két diktatúrával kapcsolatban. Alig néhány hónappal korábban, 1937 tavaszán két enciklikát is kiadott, amelyekben szigorúan elítélte mind a náciizmust, mind pedig a kommunizmust.

Vincez András

ERŐDTEMLOMOK ERDÉLYBEN

Erdély kevésbé ismert műemlékei az erődtemplomok és templomerdők. Ezek legnagyobb része a Szászföldön, Dél-Erdélyben található, de van 24 Észak-Erdély területén, a valamikor ottani százok lakta részen is, és van egy székely templomerőd is, Székelyderzs. Vannak aztán kerített templomok is a Székelyföldön.

A németek erdélyi betelepülése II. Géza király idején, 1143-ban kezdődött Nagyszeben környékén. Ezek a telepések a Rajna vidékéről jöttek, és az onnan magukkal hozott hatalmas fagerendákból készült kereszt ma is látható a Nagyszebentől délre fekvő Nagydisznód (Helltau) erődtemplomában. A betelepülés II. Endre alatt folytatódott, amikor a király behívta a Német Lovagrendet, 1211-ben. A lovagrendet ugyan, akik a Barcaságon, Töröcsvár székhellyel önálló országot igyekeztek alapítani, 14 év után a király kiverte, de az általuk hozott telepések a Barcaságban és Segesvári-Meggyes vidékén itt maradtak. (A Német Lovagrend a kiűzés után a mai Lengyelország északi részén lévő Marienburgban - Malbork telepédett le, és innen alakította a mai Lettország és Észtország területére is kiterjedő önálló államát. Ennek hatalma még Lengyelországot is veszélyeztette, és a lengyel király csak a magyar Zsigmond király segítségével, 1410-ben Tannenbergnél aratott győzelemmel tudta hatalmukat megtörni.)

Mivel Erdély déli része előbb a kún, majd a tatár és török támadásoknak eléggé ki volt téve, a vidék falvai templomokkal erődde kezdtek kiépíteni, rendszerint úgy, hogy a szentély fölé védelmi célokra alkalmas helyiséget építettek, lőrészekkel és szurokkiöntő nyílásokkal, majd az egész templom padlásterét ellátták ilyenekkel (erődtemplomok). A templomokat fállal kerítették körül előbb (kerített templomok). Később, a török időkben aztán, fokozott védelmül sok templomot egyszerűen, néhol többszörös, bástyatornyokkal ellátott bástyafalakkal vettek körül (templomerődök), amelyeken belül a falu népe, esetleg jószágai egy részével együtt, menedéket találhattak.

Ezeket a falakon belül élelem, így főleg gabona és oldalszalonnák tárolására alkalmas hombarokot, illetve helyiségeket képeztek ki. Sok faluban máig is az egyik bástyatoronyban (szalonnatorony), vagy a templom padlásán tartják a szalonnát.

Ma 215 ilyen templomerőd, illetve erődtemplom található Erdélyben. A legkorábban épültek, Nagyszeben környékén, román stílusúak, a többség gótikus, de van reneszánsz stílusú, sőt egy-két barokk stílusú is.

ORSZÁGOS...

(Folytatás az 5. oldalról)

gyarországi terjesztő egyesület".

Sok létesítmény, hivatali megemlített, de mennyivel több maradt ki az 1853-as évre szóló Országos nagy naptár ismertetéséből, amelyet Jókai Mór szerkesztett, Emich és Eisenfels könyvművéjé adott ki Pesten néhány évvel a levél 1848-49-es szabadságharc után, amikor is a kiadó Emich Gusztáv nemzeti könyvkereskedésében, az „úri-és kigyó-utca szegletén”, „megjelent és kapható” volt Kemény Zsigmond regénye a *Férj és Nő; báró Eötvös József regénye, a Karthausi III. kiadása. A sok szellemi érték mellett nem feledkeztek meg a gyakorlatról sem. Meghirdetik „a szövegbe nyomott remek fametszvényekkel ellátott Juh című szakmunkát”-t az állat „betegségei, gyógy mód, takarmányozás, gyap és gyapkezelés”-re vonatkozó tájékoztatóval.*

Hogy a történelmi első számmal lette folytatása, s ha igen, meddig jelent meg az Országos nagy naptár, azt innen, Floridából megállapítani nem tudom. En csak hálás vagyok, amiért a ritkaságokat felfedező kedves barátain hozzájuttattak a magyar kalendáriumoknak ehhez az értékéhez.

Bitskey Ella, Sarasota

Először 1983-ban egy hétig tartó úton 47 ilyen objektumot sikerült meglátogatnunk, a Meggyes-Segesvár-Székelyudvarhely-Brassó-Segesvár-Fogarasz-Nagyszeben-Szászsebes útvonalon, erről ki-kitérve, amennyire az általában igen rossz útvonalok engedték.

A legnagyobb benyomást az eldugott völgy mélyén, a főtúttól messze eső Berethalom községben emelkedő hatalmas székesegyház keltette, amely a falu - régen város - közepén, egy dombon emelkedik, többszörös bástyafallal, és sok bástya - és védtoronyal körülvéve. Ez 1884-ig a szász evangélikus püspökök székhelye volt 300 éven át. (Akkor tették át a püspökök székhelyét Nagyszebenbe.) A régi püspökök impozáns sírjai láthatók az egyik bástyatoronyban. Maga a templom is igen sok műalkotást rejt. Érdekes a ketős oldalbejárata, ahol a férfiak az egyik, az asszonyok a másik kapun át léphetek be. A templom főhajójából a sekrestyébe vivő ajtó a kulcs elfordításával a kőfalba mélyedő 64 rezes biztosítja. A sekrestyében őrizték a püspökség értékeit.

A legimpozánssabbak viszont a sík területen fekvő Barcaság templomerődei, főleg Szászhermány és Prázmár. Utóbbit 15 m magas erőd fal veszi körül, és a hosszú bejárati alagutat is többszörös magas fal és egy előérőd védi. A főerőd-fal-épület belső oldalán közelíthető meg a falépcsőn a négy szinten elhelyezkedő 275 lakás, amelyek felső szintjéből juthat az ember a körbefutó gyilkjáró folyosóra, ahonnan váltakozva előre és lefelé irányuló lőrések nyílnak. Utóbbiak lehetővé tették a falak alá eljutó ellenség lövéseit is, s így a templomerőd évszázadokon át bevehetetlen volt. Mindössze egy alkalommal sikerült elfoglalni: 1849-ben a háromszéki székelyeknek, amikor a prázmári százok a császáriakhoz csatlakoztak.

Különös benyomást keltett Meggyestől délre, Mózsna és Nagybaromlak templomerődjé, amelyeknek padlásán még ott lógtak a község családjainak szalonnái és sonkái. Egy héten kétszer lehetett du. 6-8 közt vágni belőlük. A friss vágásfelületet a család háromszázmegyű számát viselő vasbélgyözevel lehetett azonosítani, illetve igazolni.

A legrégibb templomerőd a Nagyszebentől délre fekvő Nagydisznód (Helltau). Itt volt lutheránus tiszteletes Heltai Gáspár. Itt látható az a hatalmas fake-reszt, amellyel - a menet élén hordozva - jöttek az első német telepések a XII. század közepén a Rajna vidékéről.

Az egyetlen székely templomerőd a székelyderzsi unitárius templom, amelynek belsejében Szent László legendát ábrázoló freskókat tártak fel a lemeszelés alól. A kerített székely templomok közül a legnevezetesebbek: a Székelydalya, az Énlaka és a Homoródkarácsonyfalva községekben lévő. Mind a négy templomban, és még a Bögöz községben lévő templomban, illetve azok külső falán (Székelydalya) rovásírásos felirat is van. Csikban bástyafallal kerített erődtemplomok Csíkrákos és Karcfalva

A templomerődöknél általában előbb - a XII-XIV. században épült a templom, és később a körülvevő bástyafal. Egyetlen kivétel a Szászsebes környékén lévő Kelnek. Itt előbb a birtokos család várát épített bástyafallal, és később, amikor túltük a falu népe ezt megkapta, építették a falak közé a kisméretű, de érdekes templomot.

Némelyik templomerődben még a bejáratot védő fagerendárcs is megmaradt. Így Holcmányon, a Hortobágy folyócska völgyében. Sok helyen a bástyafalban körbefutó gyilkjáró folyosó is épségben van. Sajnos, a német lakosság már a nyolcvanas évekre mindenhol felére-harmadára csökkent, és a községeknek nincs pénzük a karbantartásra és helyreállításra.

Azóta többször jártam ezen a vidéken, újabb erődtemplomokat látogattam meg,

SZÉKELYKEVÉN JÁRTUNK

Az elmúlt nyáron Székelykevéen jártam a müncheni „Komámasszonyok” tánc csoporttal. A számomra még ismeretlen kis falu 120 éves fennállását ünnepelte, erre kaptunk meghívást. Az út hosszú volt, Münchenből Komáromon át Budapestig kellett összegyűjteni a tánc csoport tagjait. A szegedi városnézéssel egybekötött rövid pihenő és a szerb határ menti problémák után Mohol községben Mackó Terike kávéval és házi süteményekkel várt bennünket.

Akkor jártam először a Vajdasághoz tartozó, Dél-Bánáiban fekvő, nem „akármilyen” faluban, hanem egy olyan ősi székely községben, amely ma a vajdasági magyarság fellegvára, iskolája pedig Európában a legdélibb színmagyar iskola, ahol még a szerb gyermekek is magyar nyelven fejezik be általános iskolai tanulmányaikat. Az egykori, ide telepített 357 székely magyar család - nyelvi elzártága folytán is - olyan ősi magyar kultúrát, olyan sok archaikus vonást őrzött meg, ami felér egy kisebb csodával...

A székelység bölcsője, tudjuk, Székelyföldön ringott, meneküléskor, vándorlásuk, a „székelymenés” igen messzire vezet vissza a múltba. 1764-ben, amikor Ausztria - a törökök kiűzése után - Erdély székely lakta területein alakította ki az új katonai határt Törökország felé, a székelvő határhoz nem mentette fel az adófizetés kötelezettsége alól, ahogy ígérte, ezért fellázadtak a osztrák katonaság 1764. január 6-7-én ágyúkkal lőtt Mádéfalvára és a környező falvakra (kétszáz halott és sok sebesült - lásd Nyírő József híres regényét „Mádéfalvi veszedelem”). Az életben maradtak elmenekültek a feldühödött osztrák katonaság vérengzése elől Moldovába, onnan Bukovinába, és csak 1882-ben kerültek vissza Magyarországra, amikor mozgalom indult a székelyek hazatelepítésére. A törökök kiűzése után a néptelenné maradt mocsaras pusztaságban, Dél-Bánáiban, ott is először a Duna árterületén kaptak „új hazát”, ahol a nem teljesen kiépített gátakon át évente többször is előtörtéte falujukat, az akkori Gyurgyevót, az árvíz, télen pedig a befagyott Dunán át gyakran farkascordák támadtak rájuk. A túlélés a terméketlen, szikes talajon lehetetlenné vált, és

és sokat a már látottak közül újra. Eddig kb. 100-at láttam a 215-ből. A kilencvenes években még jobban fogyott a szász lakosság, némelyik faluban senki sem maradt, másokban 10-50 legfeljebb. Sok olyan templomerőd, amely 1983-ban még jó állapotban volt, ma már pusztul, repedezik. Ahol nem maradt szász, ott általában be vannak zárva a templomok, és csak a látogatók számára nyitják ki ezeket. De néhányat a világörökség részének nyilvánítottak, pl. a prázmárit és a berethalmi, és ezeket kitartározták. Károly walesi herceg, angol trónörökös kedveli Erdélyt, és az általa elnökölt angol egyesület több szász templomerőd restaurálását finanszírozza, így a Szászfehéregyháza és a Mózsna községben lévő két. Mindkét helyen a vendégkönyvben, a mi beírásunk előtti oldalon Károly herceg aláírását láthattuk.

Székelyderzsi unitárius templomerődjé ma Európa Nostra-díjas, szépen ki van tartozva. Egyik bástyájában ma is ott tartja a község a szalonnát, amit ma már egyik szász templomerődben sem láthatunk.

Csodálatos élményt jelent Erdély ezen az egész világon egyedülálló műemlékeinek bejárása, amelyek a történelmi levegőn kívül rengeteg művészeti értéket is rejtenek magukban.

Dr. Sibalszky Zoltán, Budapest

a Vármegyei Közgűlés 1882 májusában felszámolta a falut, lakosait pedig áttelepítették a magasabban fekvő Lőszetraszra, Plósica környékére.

Minden valószínűség szerint 357 család, összesen 1932 családdal fogott neki az új falu felépítésének, és 1886-ban készen álltak az új, ún. kincstári házak. Innen számtíják Székelykeve (ma Skorenovac) falu megalapítását, amely nevét székely lakóiról, valamint a középkori Keve Vármegyeről és várerődről kapta.

A hosszú vándorlás és „haza keresése” után a kivándorolt székelyek élete, ha valamivel jobb feltételek között zajlott is, de továbbra is nehéz és küzdelmes maradt. A lakosság jelentős része - a két világháború alatt és közötti időkben - már ekkor külföldre vándorolt. Ez a későbbiekben még fokozódott.

Mindezek ellenére, többségükben együtt maradtak Székelykeve lakói, megőrizték magyar anyanyelvük tisztaságát, mélyen katolikus hitüket, a székely lélek és jellem melegségét. Szoros összetartásuk - mind családi, mind közösségi - példamutató és egyben megalapozó, elvárásosítja a világ szinte minden tájáról hazalátogató egykori kivándorolt székelyeiket, mert jó ísmét „hajazönni” és az itteni családias légkörbe beolvadni.

Székelykevének nemcsak magyar nyelvű iskolája, temploma van, de színjátszó köre (Petőfi Sándor Művelődési Egyesület), dalárdája, a fiatalok egyesülete, népi tánc csoportja, újságja (Igazzó) és számos egyéb egyesület (sport, sakk, galambtenyésztők, iparosok), kultúrhaza és diszkója is. Ezek felkészültsége és tagjainak fellépése színessé tette az egy hétig tartó ünnepségsorozatot. A műsorban számos vendég-együttessel fellépett: Győrből, Bonyhádról, a környező falvakból, magyar, bolgár, szerb és más nemzetiségű ének- és tánc csoportok. Bannúnt, müncheni magyarokat, kimondhatatlanul meglepetéssel fogadták és fellépésüket lelkes tapsal jutalmazták.

A székelykeveiek biztosak lehetnek: aki egyszer náluk járt, az visszajön, vagy legalábbis visszakívánkozik közéjük!

Dr. Horváth Irén, München

Megtalálták Szent Pál apostol szarkofágját

December 11-én délben sajtótájékoztatón mutatta be Cordero Lanza di Montezemolo bíboros, a Szent Pál-bazilika főpapja azokat az ásati munkálatokat, amelyeknek köszönhetően fölfedezték Szent Pál apostol szarkofágját a római Falakon kívüli Szent Pál-bazilikában.

Tarzuszi Szent Pál egyszerű nyers márványszarkofágjára a föltört alatt végzett ásati munkák bukkantak rá, miután elmozdították egy IV. századi vértanú, Szent Timóteus tiszteletére emelt oltár egy részét. Giorgio Filippi, a Vatikáni Múzeumok régésze a Vatikáni Rádióknak elmondta: „A szarkofág 1,20 méter magas, 2,55 méter hosszú és 1,30 méterrel a bazilika jelenlegi padlója alatt helyezkedik el.”

Arra a kérdésre, hogy a szarkofág, tehát Szent Pál sírja autentikus-e, Montezemolo bíboros így válaszolt: „Szent Pál sírja mindig is érintetlen maradt. Beton-és egyéb anyagbeépítések miatt a szarkofág el volt zárva és nem látszott. Föltötte mintegy 40-45 centiméterrel van egy márványlap, sajnos darabokban, amire rávésték: „Pál apostol vértanú”, s ez megadja annak bizonyosságát, hogy az ő sírjáról van szó. Húsz évszázada kétségelment mindenki egyetért abban, hogy az a sír Szent Pálé, és hogy ott van, attól függetlenül, hogy bizonyos időszakokban látható volt-e vagy sem.” Ami a jövőbeli értéket illeti, a bazilika főpapja elmondta, hogy keresik annak módját, miként lehetne belülről is föltárnai a szarkofágot, természetesen pápai jóváhagyással. VR/MK

HÍREK - ESEMÉNYEK

A cunámi után

Két évvel a Délkelet-Ázsiában pusztító cunámi után a Caritas kiterjeszti nemzetközi segélyakcióját egész Szumátra szigetére is. Eddig ugyanis csupán a parton lakók részesedtek támogatásban, viszont - mint a Caritas freiburgi központjában közölték - a hegyvidéken élőket ugyan nem sújtotta olyan mértékben a 2004 karácsonyi szökőár, de mivel a dzsakartai kormány hátrányos megkülönböztetésben részesíti az ottani lakosokat, a segély kiterjesztésével megpróbálják előmozdítani a megbékélést Szumátra két, egymással szemben álló népcsoportja között.

Sikerek helyett több gyereket

A német családpolitikai miniszter a jövőtől való aggodalommal magyarázta azt a szomorú tényt, hogy egyre kevesebben vállalják a gyermekáldást. A keresztény beállítottságú „Zeitzeichen” című lapba írt fejtegetésében rámutatott arra, hogy inkább a gyerekek kellene az élet középpontjába állítani a siker és az anyagi jólét helyett. A súlyos gazdasági helyzetekkel kapcsolatban a miniszter megdöbbenéssel minősítette, hogy a társadalom csak akkor figyel fel a halmozottan hátrányos helyzetben felnövő utódok problémáira, ha ezek tartós nyomot hagynak maguk után.

Ugyanannyi

Németországban idén is közel ugyanannyian léptek papi szemináriumba, mint tavaly. A 27 egyházmegyében 190-en döntöttek a lelkipásztori hivatás mellett. Ez némi derülést ad okot, a mélypontot jelentő 2004-es esztendőhöz viszonyítva, amikor csupán 165-en választották a papi pályát. Ennek ellenére az egyházra nehéz idők várnak Németországban, mert az elkövetkező évek során, szinte egyidőben vonulnak nyugdíjba azok a lelkipásztorok, akik a hitleri diktatúra bukása utáni korszak szabadságával élve tettek eleget az Úr hívásának.

Romlanak a kapcsolatok

A pekingi kormány által támogatott Kínai Hazaifias Katolikus Szövetség al-

elője bejelentette, hogy Vang Zsen-lejt az ország keleti felében fekvő Hszücsou püspökévé nevezték ki. Személyében idén immár a harmadik katolikus püspököt szentelik fel a Kínai Népköztársaságban a Vatikán jóváhagyása nélkül. A Szövetség alelnöke hangoztatta, hogy a hivatalos kapcsolat hiánya miatt Kína már évek óta maga választja a katolikus egyházi vezetőket. A diplomáciai viszony Peking és a Szentszék között 1951-ben, röviddel a kommunista hatalomátvétel után szakadt meg. A kapcsolatot tovább rontja, hogy a Vatikán elismeri Tajvant, amelyet a kommunista vezetés Kína területének tekint, és szakadár tartományként kezel.

Londoni ásatások

Kora középkori temetőt tártak fel London központjában. A szakemberek 25 különleges sírt tártak fel, amelyek zöme a VI. századból származik. Az egyikben gazdag kincslelre bukkantak, amiből régészek arra következtettek, hogy az akkor uralkodó Berta királynő egyik közeli rokonának temetkezési helyét fedezték fel. A Londoni Városi Múzeum szakértői nem tartják kizártnak, hogy a temetőben templom is volt, amelyet a római hadseregben komoly kultuszhoz örvendő Szent Márton tiszteletére emelhettek. Egyházi körök már azt sem tartják kizártnak, hogy a Szent Pál székesegyház helyett ez lehetett a brit főváros legrégibb keresztény temploma. M.G.Y.

Megemlékezés Munkácon a sztálini terror áldozatairól

A munkácsi magyarok, az előző évekhez hasonlóan, november 20-án megemlékeztek a sztálini terror áldozatairól. Az KMKSZ (Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség) által szervezett ünnepségre november 19-én, vasárnap került sor a munkácsi Rákóczi kastély előtt, ahonnan 1944. november 18-án elhurcolták a város magyar és német férfilakosságát. Először a szolvai gyűjtőtáborba vitték őket, ahol sokan meghaltak az embertelen bánásmód következtében, az életben maradtakat pedig tovább vitték a

SZÁJRÓL SZÁJRA

„Generalsaft”

Még az 1950-es években történt, hogy egy diáktársam majdnem sírva mesélte kalandját a „Generalsaft”-tal. Német ismerősei hívták meg ebédre, mégpedig vendéglőbe, ami egy akkoriban ösztön-díjból garasoskodó egyetemistának óriási dolog volt. Vendéglátói udvariassan megkérdezték, hogy mit enne szívesen és ő csillogó szemekkel mondta: bécsi szeletet. Már előre örült a ropogós panír ízének. Csalódása óriási volt. A bécsi szelet ugyan valóban ropogós panírral készült, de találás előtt nyakon öntötték egy jókora kanál „Generalsaft”-tal, ő pedig már-már a könnyekkel küszködve ette a saftban úszó, elázott bécsi szeletet. Bizony, az időben nem volt ritkaság - különösen kisebb vendéglőkben - az ilyen meglepetés. Azóta sok mindennel együtt - ez esetben pozitív irányba - megváltozott a bécsi szelet találásának módja is.

Hogy miért mondtam el ezt a „tragikus” történetet a „Generalsaft”-ról és az éhes diákról? Hát azért, mert az elmúlt hetekben egy ismerősöm feltette nekem a kérdést: - Mondd, te annyi tökéletesen felesleges dologról szoktál mesélni, most az egyszerű hasznosíthatnád tudásodat és elmondhatnád nekem: mi is az a „Generalsaft”?

Eötös Károly szavaival adom meg neki most a választ, aki neves jogász, or-

szágos hírű ügyvéd volt, és termékeny, jó humorú, anekdotázó író. Ő mesélte egyszer társaságban, vendéglői asztal mellett:

Tudjátok-e, hogy ennek a pörköltnek a levét már januárius (akkor még így mondták) elsején kezdték fabrikálni? Igenis, a mi fővárosi konyháinkban új napján inaugurálják (ünnepélyesen felavat, beiktat) a pörköltet, aztán december 31-ig csak felelesztik a levét. Ott áll a tűzőn egy álló évig az óriási lábasban a Generalsaft; ennek a kotyvaléknak a levével öntik le nálunk az összes paprikát, pörköltet... Bizony mondom nektek, soha ne egyetlen vendéglőben se pörköltet, se paprikást!

Nos, ez lenne a Generalsaft Eötös Károly meghatározása szerint. Persze ez az anekdota is csak tréfa. Az olyan tűzhelyek, amelyek alkalmasak lennének effajta művelés elvégzésére, és amelyeket ma takaréktűzhelynek nevezünk, csak később terjedtek el. Aztán meg pörköltet, paprikást is nyugodtan lehet enni vendéglőben; négy-szemközt szívesen elárolom, hol ettem életem egyik legjobb borjűpaprikáit...

De a Generalsaft Németországban hosszú ideig divatban maradt, és ha nem vizgázunk, még ma is találkozhatunk vele...

Közreadta:

Ramsay Győző

Szovjetunió távolabbi területein fekvő lágerekbe. Az elhurcoltak nagy része soha nem tért haza.

Az ünnepségen megjelent és beszédet mondott Gulácsy Lajos nyugalmazott református püspök, Majnek Antal római katolikus megyéspüspök és Lengyel Zoltán alpolgármester. Az alpolgármester elmondta, hogy ebben az évben, 62 év után végre rehabilitálták a sztálinizmus Munkácsról elhurcolt magyar és német áldozatait.

Az ünnepséget Gajdos Olga, a munkácsi KMKSZ elnöke vezette. Beszédet mondott még Popovics Béla, a KáMCCSZ (Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség) elnöke, valamint Kizman Zoltán, a Kárpátaljai Németek Szövetségének elnöke.

A beszédek között a római katolikus székesegyház gyermekkórusa és a református templom kórusa énekelt. Elhangzott az az ének is, amelyet 62 évvel ezelőtt az elhurcolt magyarok írtak a Szibériába tartó gyaloglás közben. Az ünnepi beszédek után a jelenlévők elhelyezték koszorúikat és virágokat az emlékműnél és az áldozatok nevét tartalmazó márványtábla alatt.

Pápai Zsuzsanna

Boldog Károly ereklyéi Nizzában

A II. János Pál pápa által a boldogok sorába emelt IV. Károly magyar király ereklyéit több mint ezer hívő előtt helyezték el a nizzai *Saint Pierre d'Arène* templom fölöttébe. A szertartáson részt vett Boldog Károly királyunk fia, Károly Lajos és unokája, Krisztián. A magyarok jól ismerik Habsburg Ottó főherceget, Károly királyunk első fiát, aki sokáig volt az Európa Parlament képviselője, és ha tehetné, mindig részt vett a budapesti Szent Jobb-körmeneten. Kevésbé ismert Habsburg Ottó testvére, Károly Lajos és fia Krisztián. A nizzai szertartás után Boldog Károly király unokájával, Krisztián főherceggel beszélgettem és megkérdeztem:

Milyen kapcsolatban állt családja Mindszenty József bíborossal?

Személyes emlékeim vannak róla. Családunk középpontja, Zita királynő őrizte és közvetítette a hagyományokat. Mindszenty bíboros mindig a szívünkben élt és aggódunk érte. Amikor a kommunisták bebörtönözték, petícióval tiltakoztunk és kegyelemért jártunk közben. Gyermekként megdöbbenett első látogatása, amikor kiszabadult a börtönből. Misét is mutatott be nálunk, ez nagyon megérintett. Egész fiatalágomat meghatározta a bátorsága. Halála után mindent megtettünk, hogy Máriacellben nyugodjon. A hamvak visszahozásakor, 1991. május 4-én, ott voltam feleségemmel, Marie-Astriddel.

Milyen emlékei maradtak Zita királynőről?

Nagymam mesélte, hogy Nagyapánkat halálos ágyán megkérdezte, milyen nevet szeretne adni születendő gyermeküknek, akit már nem fog ismerni? Azt válaszolta: ha fiú lesz, legyen Imre, ha lány, akkor Erzsébet. Ezért neveztem el elsőszülött fiamat Imrénnek, aki itt áll mellettem.

Amikor nagymamam először ment Ausztriába, már 90 éves volt. Arra a kérdésre, hogy nem keseredett-e el, nem lázadozott-e mindazért, ami velük történt, ezeket mondta: ellenkezőleg, hálás volt azért, ami megmaradt, a gyerekekért, s a csodálatos életért Bécs és Budapest között, amelyben részüket volt. Jóllehet egy éjszaka alatt mindent elvesztettünk, de megmaradt a család, a hitünk, az elveink, az emlékeink. Ezeket már senki sem veheti el tőlünk.

Beszéle magyarul?

Sajnos nem beszélek, pedig évekig tanul-tam. Nagypapám kilenc nyelvet beszélt jól.

Az a hír járja, hogy Károly királyunk magyar volt a gyóntatója - valóban?

Igen, nagyapámat magyarok vették körül, magyar gyóntatója mellett volt

LITURGIA...

Folytatás az 5. oldalról.

gyományt és parancsot vitték át a mindennapi életbe, az első három évszázadban minden különösebb szervezet nélkül, csupán az apostoli hagyományra hivatkozva. A 4. században kezdenek kialakulni a különböző liturgikus családok szokásai, a keleti és nyugati liturgia, és azok ágai. A liturgia szilárd alapját azonban a szentatyák korában kell keresnünk, amely a keresztény irodalomnak is az aranykorát képviseli. Majd a különböző korok liturgiáit egymást: hanyatlás és zűrzavaros kor után általában jön a visszahatás és a szigorúbb fegyelem. A romaneszk kort, amit sötét korszaknak is neveznek, követi a gregorián-reform kora és a gótika, amely megalapozza a modern liturgiának több formáját és mintegy ideális középkori képet nyújt. A rákövetkező reneszánsz megint zűrzavaros, a humanista reform ellenére, és ezért következik be a reformáció újítása, valamint a barokk kor díszítésekkel zsúfoló liturgiája. Ezt próbálja aztán ellensúlyozni a racionalizmus és a felvilágosodás száraz pedagógiája, amit a 19. század restaurációja és a romantika akar pont az ellenkező végletbe vinni. A 20. századról nehéz egységes kulturális képet alkotni, mert olyan sokoldalú, hogy nehéz közös nevezőt találni benne. Mégis ezeknek a korszakoknak az ismerete némi fényt vet arra, hogy mi is a liturgia helyzete, problémája, és jövője manapság.

A könyv nem eredeti mű, hanem inkább történeti és liturgikus neveknek, dátumoknak, reformoknak a kompendiuma, thesaurus. A szerző főképpen a latin római liturgia történetét tárgyalja, bár figyelembe veszi a keleti és nyugati liturgia különböző rítusait is. A műben említett nyelvi reformáció hatása a liturgiára, jóllehet annak részletes tárgyalása külön munkát igényelne. Hasonló munka, legalábbis az angol nyelvet illetően, nem igen létezik. Miklós-házy Attila könyve, amely úgy szól az Ábrahámtól II. János Pál pápáig felőleli a liturgia történetét, hasznos referenciát nyújt mindazoknak, akik a liturgiát jobban meg akarják ismerni, és a liturgikus szimbólumokon keresztül be akarnak hatolni annak lényegébe, az Isten és ember közti találkozás megélésébe.

(y - a)

AZ ÉLET KÖNYVÉBŐL

† DR. SZÉPE LÁSZLÓ T.O.S.F. 1912-2006

Szépe László 1912-ben született a Pózonny megyei Láb községben. Középiszkolai tanulmányait a győri bencés gimnáziumban végezte. Érettségi után jelentkezett kispapnak az esztergomi egyházmegyében, de teológiai tanulmányainak végzésére a bécsi Pázmáneumba küldték (1930-1935). Bécsben szentelték pappá, és 1939-ben ugyanott szerezte meg a teológiai doktorátusát is, majd 1944-ben nyelvtanári fokozatot is nyert a budapesti egyetemen. Tanulmányainak végzése alatt katonai kórházban volt káplán, sőt Ukrajnában is szolgált mint katonapap a magyar honvédeknél. Katona-vonattal Ausztriába ment a katonáival, de rövidesen visszatért, és a háború utáni években németet, latint és hittant tanított az egyházmegyében.

Mindszenty bíboros tanácsára Ausztriába távozott, és ott a Vatikáni Misszió menekült ügyeinek vezetését bízták rá 1948-ban. 1951-ben elhagyta Európát és az USA-ba ment, ahol először Madison egyházmegyében próbálkozott felvétel-lel, majd 1953-ban Jeffersonban (WI), a

(Folytatás a 8. oldalon)

egy magyar ápolónő is, aki megírta emlékeit. Ezt a család megtalálta, és hamarosan publikálni is fogják.

Búcsúzás közben Krisztián főherceg még egy utolsó pillantást vetett a templomra, ahol nagyapja, Boldog Károly király ereklyéit elhelyezték.

Toth Krisztina, Nizza

MAGYARNYELVŰ SZENTMISÉK NYUGAT-EURÓPÁBAN

Itt közöljük a magyar lelkeségek telefonoszáma és címét, ahol érdeklődni lehet magyarul szentmise helye és ideje után. Megtalálható még a MKPK honlapján is: <http://www.katolikus.hu/nov.html>

ANGLIA:

London: Msgr. Tüttő György és Virágh József főlelkész, Dunstan's House, 141, Gunnersbury Avenue, GB-London W3 8LE, **Telefon/fax:** 0044-20/8992 2054. E-mail: hungarian.chaplaincy@btinternet.com Misézó helyek: London, South Croydon, Reading, Bristol, Luton, Brington-Hove.

ÉSZAK-ANGLIA:

Misézó helyek: Rochdale, Wolverhampton, Bradford, Nottingham. **Érdeklődni:** Ft. Fülöp Menyhiért plébános, St. John The Baptist Presbytery, Dowling Street, Rochdale, OL11 1EX, **Tel./Fax:** 0044-(0)1706/64 59 37.

AUSZTRIA:

Bécs: Ft. Simon Ferenc, Wiener Ungarische Kath. Gemeinde, Döblergasse 2/30b, A-1070 Wien, **Telefon/fax:** 0043/1/526 49 72. Misézó helyek: Bécsújhely (Familien-Kirche); Bécs, vasárnaponként 11.00-kor, Deutschordenskirche, Singerstr. 7.

Pázmáneum, Msgr. Dr. Csordás Eörs, rektor, szentmise: minden szombat este 18.30, A-1090 Wien, Boltzmann-gasse 14, **Telefon:** 0043-1-317 3656

Burgenland/Alsóőrít: Pfarramt Unterwart, **Telefon:** 0043/33/527 108

Grác: szentmise vasárnaponként 10.00-kor a Welsche-Kirche-ben, Griesplatz 30. sz., Ft. Fodor János lelkész, Ugri Mihály gondnok, **Tel:** 0043/316/68 35 08;

Innsbruck: minden hónap 2. vasárnapján, Richard Wagner Str. 3., Dr. Magda Szilveszter diakónus, **T:** 0512/204 103

Linz: Misézóhelyek: Linz, Wels. **Érdekl:** Ft. Szabó Ernő, Ungarnseelsorgezentrum d. Diözese Linz, Petrinumstr. 12, Haus 7, A-4040 Linz, **T:** 0043-732/736581-4492 (iroda), -4493 (lakás), -4494 (Fax).

Salzburg: Szentmise havonta egyszer, 3. szombat 17.00-kor az Orsolyita-zárdában, Aigner Str. 135. **Érdeklődni:** Schwarz Mária, **Telefon:** 0043/662/820 139

BELGIUM

Brüssel: Mission Catholique Hongroise, Rue del'Arbre Bénit 123, B-1050 Bruxelles/XL/. **Érdeklődni:** P. Havas István Sch.P., **Tel./Fax:** 0032/2/64 85 336.

Liege/Luxemburg: Ft. Dobai Sándor főlelkész, Aumônier Hongrois, Rue des Anglais 33., B-4000 Liège, **Telefon:** 0032/4/22 33 910; **Fax:** 0032/4/221 16 09.

FRANCIAORSZÁG

Párizs: Msgr. Molnár Ottó főlelkész, szentmise minden vasárnap 11-kor, augusztus kivétel. Mission Catholique Hongroise, 42, rue Albert Thomas, F-75010 PARIS, **Telefon/fax:** 0033/1/42 08 61 70;

Dél-Franciaország: Ft. Fülöp Gergely, Mission Catholique Hongroise, 74 rue du Grand-Roule, F-69110 Ste Foy-les-Lyon, **Telefon:** 0033/4/78 501636

NÉMETORSZÁGBAN

AUGSBURG-i Egyházmegye: Misézó helyek: Augsburg, Neuburg a. D., Kempten. **Érdeklődni:** Ft. Túrós Dezső plébános, Ungarische Kath. Mission, Zirbelstr. 23, D-86154 Augsburg, **Telefon:** 0821/41 90 25 30.

BAMBERG-EICHSTÄTT-REGENSBURG-i Egyházmegye: Nürnbergi székhellyel: Misézó helyek: Bamberg, Coburg, Ingolstadt, Landshut, Nürnberg, Regensburg. **Érdeklődni:** Ft. Bereczki Béla, Ungarische Katholische Mission, Tuchergartenstr. 2/A, D-90571 Schwaig, **Tel./Fax:** (0911) 507 57 96

ESSEN-i Egyházmegye: Misézó helyek: Duisburg, Essen. **Érdeklődni:** Ung. Kath. Mission, Fraziskaner Str. 69a, D-45139 Essen. **Telefon:** (0201)28 47 40 vagy Kölnben: (0221) 23 80 60.

FREIBURG-TRIÉR-SPEYER-i Egyházmegye: Karlsruhe-i székhellyel: Misézó helyek: Mannheim, Offenburg, Kaiserslautern, Saarbrücken, Freiburg, Karlsruhe, Pforzheim, Konstanz, Singen. **Érdeklődni:** Ft. Dr. Szabó József, Ungarische Katholische Mission, Elbinger Str. 2/A, D-76139 Karlsruhe. **Tel./Fax:** (0721) 68 72 15

BERLIN-i és HAMBURG-i Főegyházmegye, Hildesheim-i és Osnabrück-i Egyházmegye: Misézó helyek: Berlin, Hamburg, Hannover, Kiel, Lübeck, Braunschweig, Bremen. **Érd.** Hamburgban: Ft. Rasztovác Pál, Ungarische Katholische Mission, Holzdam 20, D-20099 Hamburg, **Tel.:** (040) 25 077 83.

KÖLN-i Főegyházmegye és AACHEN-i Misézó helyek: Köln, Bonn, Düsseldorf, Wuppertal, Bergisch-Gladbach, Aachen. **Érdeklődni:** Ft. Lukács József, Ung. Kath. Mission, Theobaldgasse 96, D-50676 Köln. E-mail: ungarnzentrum@netcologne.de **Telefon:** (0221)238060. **Fax:** 0221/232120; <http://www.Ungarnzentrum.de>

LIMBURG-FULDA-MAINZ-i Egyházmegye frankfurti székhellyel: Misézó helyek: Frankfurt-Rödelheim, Mainz, Wiesbaden, Darmstadt, Giessen. **Érdeklődni:** Ft. Takács Pál, Katholische Ungarische Gemeinde, Ludwig-Landmann-Str. 365, D-60487 Frankfurt. **Telefon:** (069) 24 79 50 21. www.magyar-katolikusok-frankfurt.de

Tata mellett, 2.800 m² bekerített területen, 4 szoba, összkomfortos, felújított családi ház, 102 m² lakóterület, beköltözhetően eladó. Központi fűtés, pince, garázs, mellékepeklet. M1 autópálya közel. Ár: 55.000 €. **Tel.:** 0033-1/34 69 60 08.

Költöztetés és áruszállítás Magyarországra is, egy nemzetközi költöztető vállalatot keresztül, elfogadható áron. **T:** 0049-(0)370/24 342.

MÉHECSKE CSÁRDA - BIENENHEIM Új magyar és bajor ízekkel várja kedves vendégeit, az aubingi Lohe és Lochhausen határán (Bienenheimstr. 11, 81249 München, **Tel.:** 089/864 14 54). Nyitvatartás: 11-23:00, hétfőnként zárva.

Budaörsön eladó: 590 m² építőtelek, csendes utcában, központban, beköltve. **T:** 0036-70/55 63 385 vagy 0049-(0)221/76 53 99, e-mail: frommerfoszler@msn.com

Hévízen (termálto), gyönyörű helyen, apartmanok egész évben kiadók, 10 €/fő. T/F: +36-83/34 10 63.

Magyar ingatlanok közvetítése. **T:** 0036-30/66 76 455

85 éves német férfi, bármilyen korú magyar nőt keres, jogosítvánnyal, kevés nyelvtudással, házasság céljából (elgondozásra). **T:** 0049-(0)777/298

21 éves, jelenleg tanuló, igényes lány vagyok. Komoly szándékkal keresem korban hozzám illő társam. Cím: Szabó Virág, 4025 Debrecen, Mácsay 3. sz. 3.

Tartalmas, megbízható kapcsolatra vágyó 57 éves, Németországban élő nő (Niedersachsen), őszinte szándékkal keresi kulturált, átlagos testalkatú, diplomás társát. **T:** 0049-(0)173 267 4208

2007. január 26-28. között rendezik meg **Szatzmárnémetiben a XVI. Hajnal akar lenni népdalnéklési versenyt (HAL)** a világon bárhol élő magyar műkedvelő népdalénekesek számára. **Érdeklődni:** Csirák Csaba, RO-440030 Satu Mare, Mihai Viteazul 10., E-mail: csirak@sm.rdsnet.ro

MÜNCHEN-FREISING-i főegyházmegye: Misézó helyek: München, Rosenheim, Erding. **Érdeklődni:** Ft. Merka János, Magyar Katolikus Misszió - Ungarischsprachige Katholische Mission, Oberföhringer Str. 40, D-81925 München. **Tel.:** (089) 982637, 982638, **FAX:** (089) 985419. E-mail: info@ungarische-mission.de; www.ungarische-mission.de

MÜNSTER-PADERBORN-OSNABRÜCK-i Egyházmegye: Misézó helyek: Hagen, Menden, Osnabrück, Bielefeld, Marl, Münster, Dortmund, Neukirchen-Vluyn. **Érdeklődni:** Ft. Bagossy István, Ung. Kath. Mission, Middelfeld 24, D-48157 Münster-Handorf, **Telefon:** (0251) 32 65 01

PASSAU-i Egyházmegye: Misézóhely: Passau: **Érd.:** Ft. Szabó Árpád, Götzendorferstr. 5, D-94121 Salzweg, **Telefon:** (08505) 12 29.

ROTTENBURG-STUTTGART-i Egyházmegye: Misézó helyek: Stuttgart, Heilbronn-Horkheim, Balingen-Frommern, Ludwigsburg, Böblingen, Reutlingen, Schwäbisch Gmünd, Eislingen, Weingarten, Heidenheim, Friedrichshafen, Munderkingen, Ulm, Biberach.

Érdeklődni: P. Gyurás István SJ, Ungarische Katholische Mission, Pfizerstr. 5, D - 70184 Stuttgart. **Telefon:** 0711/2369190 E-mail: missio@ukgm-stgt.de v. istvan.gyuras@ukgm-stgt.de www.ukgm-stgt.de

WÜRZBURG-i Egyházmegye: Misézó hely: Würzburg. **Érdeklődni:** Ft. Dr. Konkscik Endre, Kardinal-Döpfner-Platz 7, D-97070 Würzburg. **Telefon:** (0931) 38 62 43

NORVÉGIA: P. Teres Ágoston SJ, Munkerudveien, 52, N-1165 Oslo. Szentmise minden hónap első vasárnapján 14-kor a Szent József kápolnában (Akersveien 4). **Telefon/fax.:** 0047/22744 124

OLASZORSZÁG

Róma: Msgr. Dr. Németh László főlelkész, Pontificio Istituto Ecclesiastico Ungherese, Via Giulia 1, I-00186 Róma. **Telefon:** 0039/06/684-26 20. Misézó helyek: **Róma** - minden hó utolsó vasárnapján 11-kor, S. Maria dell' Orazione (Via Giulia, kivétel júl., aug., dec.) és a Szent Péter bazilika Magyarok Nagvasszonya kápolnában minden kedden 7.45-kor; **Milánó** - minden hó első vasárnapján 16.00-kor; Szalézi oratorium (Via Tonale 19, kivétel jan., júl., aug., szept.). Magyar misék helye: Assisi, Bologna, Catania, Firenze, Padova, Palermo, Torino.

SVÁJC

Zürich: Ft. Vizauer Ferenc, Róm. Katholische Ungarnmission, Winterthurer Str. 135, CH-8057 Zürich, **Tel.:** 0041/1/36 23 303. **Misézó helyek:** Winterthur, St. Gallen, Wetzikon-Uster, Schaffhausen, Frauenfeld.

Fribourg: Ft. Pópa Péter, **Telefon:** 0041/26/534 06 72. Szentmise minden hó utolsó vasárnapján 11.15-kor az **Orsolyák** templomban, (rue de Lausanne). **Genf:** Szentmise minden hó 1. és 3. vasárnapján. **Telefon:** 00 41/22/7910458; **Lausanne:** Szentmise minden hó 2. és 4. vasárnapján. **Telefon:** 00 41/21/6478 678; **Bern:** Róm. Kath. Ungarnmission, Pf. 7717, CH-3000 Bern. □

HIRDETÉSEK

Minden kedves ügyfelemnek szerencsés és boldog üzenetendőt kívánok. Dr. Ildikó Blum ügyvéd: 78465 Konstanz, Heinrich von Tettingen Str. 37. **T:** 07533/94 95 08, www.ildiko-blum.de

Hatvanban, Budapesttől 50 km-re 60 m² területen, részben felújított családiház eladó: 2 szoba összkomfortos, konyha, fürdő, 30 m² fedett terasz, mellékepeklet, garázs, azonnal beköltözhető! Irányár: 500.000 EUR. **T:** 0036-70/6071169.

Németországi magas, sportos, őszinte, hűségese, káros szenvedélyektől mentes férfi, komoly szándékkal megismerkedne hasonló, 40-45 éves hölgygel. **Tel.:** 0049-(0)751/46 914

65/164/52 éves, sportos, csinos, vidám, romantikus, elvált nő, keresi intelligens, szeretetre vágyó, természetét és humort kedvelő, korban hozzá illő férfi ismeretséget házasság céljából. Géczy Mária, Mácsay S. 3. sz. 3., H-4026 Debrecen.

A „Szerlem mostoha időkben” könyv egy nagy és egyetlen igaznak hitt szerlem krónikája, hazánk történetének egyik legtragikusabb és legszomorúbb időszakából (1949-1956). Hitelesen ábrázolja az elnyomó politikai rendszer mindennapjait, amely még a legsemmélyesebb ügyekbe is beavatkozik. A könyv megjelent 2004-ben, a Püski kiadónál, 461 oldalon. Megrendelhető a szerzőnél: Szára János, Rte de Lavaux 4, CH-1095 Lutry, CHF 20. E-mail: jszara@bluewin.ch

Református istentiszteletek Münchenben: Reisinger Str. 11., minden hó 1., 3., 5. vasárnap 16 órakor; 2. és 4. vasárnap 11 órakor. **Tel.:** 089/601 13 35, www.reformatus-muenchen.de

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy rövidítsen a beküldött kéziratokon.

A szerkesztőség

Kéziratokat, fényképeket nem örzünk meg, nem küldünk vissza.

A szerkesztőség

Kéziratokat kérjük lehetőleg e-mailen küldeni: eletuenk@gmx.de

Köszönjük, ha megújítja az ÉLETÜNK előfizetését!

EURÓPAI, NÉMETORSZÁGI OLVASÓINK FIGYELMÉBE!

AZ ÉLETÜNK előfizetési árát kérjük *helyi terjesztőinkkel (missziókkal)* rendezni! Csak a kiadói hivatalból postázott újságok előfizetését kérjük az „ÉLETÜNK” müncheni postabank számlájára befizetni.

A szerkesztőség

HIRDESZEN AZ ÉLETÜNKBEN

Apró-, házassági-, általános hirdetések betüntétek: 0,10 €
„Jelige” - postaköltség 5,00
Üzleti-, nyereséges hirdetés betüntéket 0,20
Nagybetűs sorok betüntéket 0,40
Egyszerű, 1 „pontos” keret 10,00
Kéthasábos hirdetés az összeg kétszerese.
Külön kivágásokat esetenként áruznak.

Egymásutáni háromszori hirdetésnél 10 %-os, hatszori hirdetésnél 20 %-os, ill. egészségi hirdetés esetén 30 % kedvezményt adunk!

A hirdetésnek befizetésének határideje legkésőbb a hó 10-ig!

Hirdetéseket csak a hirdetési díj befizetése után közölünk!

A hirdetésnek szövegért, stílusért a szerkesztőség nem felel!

AZ ÉLET...

Folytatás a 7. oldalról.

sérült beteg gyermekek otthonában kapott állást, közben pedig tanulta az angol nyelvet. Egyik barátjának, Fr. Malaknak biztatására Wisconsin-ban belépett a Ferences Harmadrendbe, és Pulaski-ban, a St. Joseph Testvérek iskolájában kezdett tanítani. Sajnálatos módon a katonaságnál szerzett máj- és vérébetege miatt kiújult, és kinoza őt egész életén keresztül. Közben édesanyja és testvére kijött Magyarországról, és akkoriban velük együtt lakott Plymouth-ban (WI).

Fr. Szépe sokat foglalkozott a szét-szort magyar menekültekkel is. Ennek érdekében áthelyezte lakását először Waukesha-ba, majd Poynette-be (WI). Több száz cikket írt a Katolikus Magyarok Vasárnapja című újságba. A magyarok lelki gondozása mellett kórházakat is látogatott, hogy a betegeket vigasztalja. 1984-ben Canton-ba, GA, költözött, s onnan látogatta a magyarokat New Jersey-ben, California-ban és Ohio-ban, mint „utazó misszionárius”. 1989-ben a Veneice (FL) püspök kérésére elvállalta a floridai magyar menekültek lelki gondozását. Mint harmadrendi ferences, egyszerűen, szegényesen élt egy bérházi szobában, küszködve gyenge egészségi állapottal, de szívből törődött a híveivel. Jólehet az Assumption ferences provinciához tartozott, mégsem akart terhére lenni a provinciának, ezért saját maga gondoskodott ellátásáról. Sarasota-ban (FL) volt a lakása és onnan látogatta híveit, akik szeretettel vették körül. Sarasota-ban kétszer is meglátogattam.

Szépe atya 2006. március 8-án fejezte be életét. 94 évet élt, 69-ét papi szolgálatban, és 53 éven át a ferences harmadrend tagjaként. Temetése március 12-én volt az Incarnation templomban, majd a sarasotai Memorial Parkban helyezték örök nyugalomra.

Miklósházy Attila S. J. ny. püspök

ÉLETÜNK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

MAGYAR KATOLIKUS DELEGATURA
Landwehrstr. 66 D-80336 München
Telefon: (089) 5 32 82 88
Telefax: (089) 5 32 82 45
Email: eletuenk@gmx.de

Felétke kiadó:
Magyar Katolikus Delegatura
Főzserkesztő: Dr. Cserháti Ferenc
A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Frank Miklós, Rámsay Győző,
Szamosi József és Vincze András.

Redaktion und Herausgeber:

UNGARISCHE KATHOLISCHE DELEGATUR
Landwehrstr. 66 D-80336 München
Chefredakteur: Dr. Cserháti Ferenc
Telefon: (089) 5 32 82 88
Telefax: (089) 5 32 82 45
E-mail: eletuenk@gmx.de

Abonnement für ein Jahr: 15,— €
11 Exemplare
nach Übersee mit Luftpost US\$ 50,—

ELŐFIZETÉS:

Az Életünket a helyi magyar lelkesek terjesztik, ők küldik szét, náluk is kell előfizetni! Tengertőlra, vagy ahol nincs magyar lelkész, oda a kiadóhivatal küldi az újságot.

1 példány ára: 1.50 €
Előfizetési ár egy évre 15,— €
Tengertőlra US\$ 50,—

BANKSZÁMLÁNK:
Ungarische Katholische Delegatur
Sonderkonto „ÉLETÜNK”.
Postbank München
Konto-Nr.: 606 50-803 - BLZ 700 100 80
IBAN DE16 7001 0080 0060 6508 03
BIC PBNKDEFF

Erscheint 11 mal im Jahr.

Satz: ÉLETÜNK

Druck: AMPER-WERBE-DRUCK
Verlag Hammerand GmbH
Hasenheide 11,
82256 Fürstenfeldbruck

Beilagenhinweis: Dieser Auflage liegt zeitweise ein RUNDSCHREIBEN bei.

A KIADVÁNYHÖZ KÖRLEVELET MELLÉKELTÜNK.